

MEDIUM

MED-ART

03/2019

Projekt E66 –
**Chceme riešiť
problém obezity**

*Dispenzačné
záznamy*

**v novom systéme
nie sú doriešené**

MED-EXPO 2019
**tradícia, odbornosť,
dialóg, inovácie**

Informácie o nových
liekoch a produktoch
pre lekárne

Servisné informácie
a aktivity spoločnosti
MED-ART

Informácie
o odborných
podujatiach

Odborné články
z oblasti farmácie
a medicíny

a VI. Zoborské lekárnické dni

21. september 2019, Výstavisko Agrokomplex Nitra

8.20 - 8.30	Privítanie účastníkov PharmDr. Michal Holec, predseda RLeK Nitra, obchodný riaditeľ MED-ART
8.30 - 9.00	Vek nie je iba číslo - osvetový projekt SLeK PharmDr. Miroslava Snopková, PhD., 2. viceprezidentka SLeK, FaF UK Bratislava
9.00 - 9.30	Ekonomika a ziskovosť lekárne Mgr. Róbert Ďuriš, výkonný riaditeľ družstva Vaša Lekáreň
9.30 - 10.00	Farmaceut ako autorita zdravotníckej prevencie PharmDr. Miroslava Snopková, PhD., 2. viceprezidentka SLeK, FaF UK Bratislava
10.00 - 10.30	Magistraliter príprava v dermatológii PharmDr. Dáriuš Hauspek, Verejná lekáreň NSP, Nové Zámky
10.30 - 11.00	Nové poznatky z oblasti farmakoterapie a ich aplikácia v lekárenstve PharmDr. Jana Klimasová, PhD. MPH, vedúca oddelenia predklinického a klinického posudzovania, ŠÚKL
11.00 - 11.30	Liečba akútnej bronchitídy u detí prof. MUDr. Karol Kráľinský, PhD., II. Detská klinika SZU, prednosta, Detská fakultná nemocnica s poliklinikou Banská Bystrica
11.30 - 12.00	Výhody β escínu v liečbe lokálnych opuchov a zápalu PharmDr. Andrea Gažová, PhD., Ústav farmakológie a klinickej farmakológie, Lekárska fakulta UK, Bratislava
12.00 - 12.30	Prírodná liečba stresu a porúch spánku MUDr. Pavol Tibenský, Zdravotné stredisko Brezová pod Bradlom
12.30 - 13.30	OBED
13.30 - 14.00	Slovenská lekárnická komora v legislatívnych procesoch PharmDr. Ondrej Sukeľ, prezident SLeK
14.00 - 16.00	Spoločne sme to zvládli...(?) Prvé skúsenosti s lekárenskou starostlivosťou plne integrovanou v projekte ezdravie - panelová diskusia moderuje: PharmDr. Ondrej Sukeľ, prezident SLeK stála skupina diskutujúcich: MUDr. Peter Musil, MSc., sekcia farmácie a liekovej politiky MZ SR Ing. Peter Blaškovič, generálny riaditeľ NCZI PharmDr. Monika Laincová, manažér odboru liekovej politiky, Dôvera, a.s. Ing. Jozef Fiebig, výkonný riaditeľ NRSYS PhDr. Mária Lévyová, prezidentka AOPP MUDr. Jana Bendová, PhD., hlavná odborníčka MZ SR pre všeobecné lekárstvo pozvané publikum: JUDr. Peter Sloboda, riaditeľ odboru nákupu ambulantnej a lekárenskej starostlivosti a Peter Smolík, Business owner pre ezdravie, Union zdravotná poisťovňa, a.s. Ing. Antónia Vyskočová, VŠZP Michal Šipeky, konateľ PharmaServis MUDr. Marek Krajčí, podpredseda Výboru NR SR pre zdravotníctvo MUDr. Marian Kollár, prezident Lekárskej komory PharmDr. Norbert Chano, 1. viceprezident SLeK RNDr. Jozef Pospíšil, výkonný riaditeľ AVEL
16.00 - 16.30	MEDIFO – nadštandardná lekárenská starostlivosť (kazuistiky) PharmDr. Katarína Vaľková, klinický farmaceut, Lekárska ambulancia Rázusova, Nitra
16.30 - 17.30	Čo prinieslo lekárniam zúčtovanie na základe dispenzačných záznamov? Ing. Jozef Fiebig, výkonný riaditeľ NRSYS

obsah

5	FARMACEUTICKÉ VZDELÁVANIE – MED-EXPO 2019 NITRA Celoslovenské stretnutie farmaceutov, ktorí sa chcú podeliť o svoj názor a diskutovať s ostatnými odborníkmi na aktuálne témy
6	DISPENZAČNÉ ZÁZNAMY Problematický nábeh vykazovania lekárenskej starostlivosti formou dispenzačných záznamov
8	PREČÍTALI SME PRE VÁS Aktuálne informácie z oblasti liekovej politiky a administratívnych úkonov v praxi lekárni
10	S MICHALOM PÁLENÍKOM O OBEZITE A KAMPANI E66 Rozhovor s odborníkom v oblasti výživy o obezite a úlohe lekárni v komplexnej pomoci pacientovi trpiaceho obezitou
13	MEDIFO – lekárenská ambulancia Prvé skúsenosti farmaceutov s otvorením lekárenskej ambulancie v Nitre
14	II. ROČNÍK WORKSHOPU ALFA MEDICAL TEAM Workshop so zameraním na legislatívu výživových doplnkov a potravín určený pre výrobcov, dovozcov a farmaceutov
16	ZNAČKA SOM FARMACEUT Rozhovor s členkami projektového tímu MED-ART o vzniku a vízii značky Som farmaceut
20	STARÉ LEKÁRNICKÉ UMENIE V MODERNEJ LEKÁRNI Obnova projektu SLeK Magistraliter a skúsenosti s individuálnou prípravou liekov (IPL) v Nemocnici Komárno
23	TZMO V ZNAMENÍ ZMIEN V januári 2019 otvorila spoločnosť TZMO Slovakia v Senci nový administratívno-logistický komplex
24	KOLAGÉN BEZ KOMPROMISOV Obchodný partner ROAL GROUP, s. r. o., predstavuje výnimočný ZEEN COLLAGEN a spoločenskú zodpovednosť firmy
26	XXVII. SYMPÓZIUM KLINICKEJ FARMÁCIE LÍVIE MAGULOVEJ Pozvánka do Nitry na tému Klinická farmácia v nemocničnom prostredí, na špecializovaných pracoviskách a vo verejných lekárnach
28	DNA – PREJAVY, LIEČBA Výskyt dny sa v posledných desaťročiach zvýšil. Pohľad na toto chronické ochorenie kĺbov prináša internista MUDr. Michal Řehula
30	ODBORNÉ PORADENSTVO Liečivá s psychostimulačným a nootropickým účinkom dostupné v lekárnach
33	MULTIFOKÁLNE KONTAKTNÉ ŠOŠOVKY Najnovšie typy na našom trhu firmy Bausch+Lomb – dizajn a starostlivosť
34	CESTOVANIE – JESEŇ AKO STVORENÁ NA CITY BREAK Ako vyzerá city break s CK SATUR? Využite víkend na krátky pobyt v niektorej z metropol sveta
36	MOSKVA – PETROHRAD Neopakovateľné zážitky turistov z poznávacieho zájazdu po skvostoch ruských miest
38	TOTOPHARMA – NOVINKA NA TRHU Značka TOTO výživové doplnky – veľký krok a dôležitý míľnik vo Vašej Lekárni

Vydavateľ/redakcia: MED-ART, spol. s r. o., Hornočermánska 4, 949 01 Nitra, **e-mail:** sekretariat@med-art.sk, **tel.:** 037/77 53 702, **Časopis MEDIUM** je vydávaný za aktívnej pomoci vedenia spoločnosti MED-ART, spol. s r. o.: PharmDr. Ján Holec, Mgr. Hilda Némethová, Ing. Jana Machalová, MUDr. Rudolf Andraško.
Redakcia: šéfredaktorka: Beáta Račeková, **redakčná rada:** PharmDr. Petra Haár Némethová, Ing. Zlatica Látečková, PhDr. Katarína Miháliková, Ing. Denisa Pargáčová.
Vizuálna koncepcia a layout: B DESIGN, s. r. o. **Distribúcia:** prostredníctvom obchodných zástupcov, vodičov a poštových zásielok zabezpečuje MED-ART, spol. s r. o.

Publikované články vyjadrujú názory autorov, a preto nemusia byť totožné so stanoviskom redakcie a vydavateľa. Nevyžiadané rukopisy a obrazový materiál nevraciam. Kopírovanie, znovupublikovanie alebo rozširovanie ktorejkoľvek časti časopisu sa povoľuje výhradne so súhlasom vydavateľa. Redakcia nezodpovedá za obsah a pravdivosť jednotlivých inzerátov.

NEPREDAJNÉ

Čo bolo NA ZAČIATKU?

MED-ART sa od začiatku svojej činnosti proroky snaží do farmaceutického odboru prinášať nádej. Snažíme sa otvárať dvere, uzdravovať korene stavovskej hrdosti, uzdravovať príslušnosť farmaceutov, aby tento odbor mohol napredovať. Nechceme byť tými „vyčítajúcimi“ dejinám povolania – posudzovať, čo sa doposiaľ od revolúcie 1991 urobilo zle alebo neurobilo a kde sa udiali chyby. Nie! My chceme našimi rozvojovými programami byť mužmi a ženami nádeje a ukazovať smer. Uvedomujeme si, že skutočný prorok, ak vykonáva svoje remeslo, riskuje aj vlastnú kožu. Toto riziko vedome podstupujeme už 28 rokov.

Náš odbor potrebuje prorokov! Ešte viac v tejto dobe potrebujeme, aby sme my všetci a aj vy, ktorí čítate tieto úvodné slová nášho časopisu, boli prorokmi a nie kritikmi ani kritickými sudcami, ktorým sa nič nepáči a ktorým nič nevyhovuje. Nie tými, ktorí neustále hovoria, že toto a ani tamto nie je dobré a že toto musí byť inak. Prorok je ten, kto sa nebojí presadzovať vízie a aktívne do nich vkladá svoje myšlienky, a pritom neprestajne hľadá na dobro pacienta, cíti jeho bolesť, snaží sa ho pochopiť, keď on pred jeho očami plače. Obrazne povedané, byť schopný plakať nad ľuďmi a zároveň sa snažiť pomôcť. Byť schopný riskovať a pomenovávať pravdu. Veľmi si želám a prajem nášmu odboru, aby mu nechýbala v budúcnosti táto služba prorockva.

Želám si, aby sme vždy išli vpred, pomaly, krôčik po krôčiku na ceste k cieľu. K tomuto cieľu nás spre-vádza i dnes už 4. ročník farmaceutického veľtrhu

PharmDr. Ján Holec
Generálny riaditeľ
spoločnosti MED-ART

MED-EXPO 2019, na ktorý vás srdečne pozývam a zároveň vyzývam k aktívnej diskusii na témy, ktoré nájdete v našich informačných médiách. Vám všetkým, milí naši čitatelia a priaznivci, ktorí pracujete veľakrát v „zákopoch“ vo svojich lekárňach či iných pracoviskách a nosíte na svojich pleciach bremeno dňa, patrí vďaka! Možno vám ju málokto prejaví a ja aspoň svojim „málom“ chcem túto diery vyplniť. Ďakujem každému z vás, ktorí v rozličných okolnostiach, nenápadne a obetavo, v únave a námahe, v chorobe a sklúčenosti, prijímate svoje poslanie ako službu pre pacienta. Napriek všetkým ťažkostiam zostávate na tejto šľachetnej ceste a neutekáte od nášho krásneho odboru.

Ako ste si iste všimli, veľmi sa usilujeme v MED-ART-e uvádzať do praxe nové moderné projekty. Jedným z takýchto projektov je MEDIFO – lekárenská starostlivosť a následné vytváranie lekárenských ambulancií po Slovensku. Čo nás viedlo v MED-ART-e stať pri zrode myšlienky lekárenská ambulancia? Odpoveď je celkom jednoduchá – chceme zostať firmou podporujúcou budúcnosť farmaceutov v lekárňach.

Ďalšími projektmi, ktoré pomáhajú vytvárať istotu pre farmáciu, je projekt Vaša Lekáreň, ďalej Som farmaceut a mnohé iné aktivity, o ktorých sa budete dozvedať na našich seminároch. Chceme tým podnietiť kultúru profesionálnej farmaceutickej starostlivosti a chceme byť v každom čase transparentní, úprimní a solidárni s pacientom, a tak spolu s vami určitým spôsobom písať dejiny nášho odboru. Chceme zostať firmou a farmaceutmi, ktorí vytrvalo a bezúhonne ponúkajú všetko, čím sú a čo majú, pre dobro druhých. Chceme vám zo svojho snaženia a zo života našej firmy ukázať, že napriek ťažkým časom sa dá budovať dielo skutočnej starostlivosti o pacienta, a tak zostávať takpovediac „milosrdnými“ v často nehostinných situáciách aj za cenu riskovania.

Ďakujem vám všetkým, ktorí sa akoukoľvek mierou pridávajú k našej ceste a k našim projektom, a ďakujem vám za vašu odvahu a vytrvalý príklad, že napriek začiatocným bolestiam, ťažkostiam a chybám sledujete všeobecné dobro.

Farmaceutické vzdelávanie je cesta k udržiavaniu odbornej spôsobilosti

Farmaceutické vzdelávanie, to nikdy nie je ukončený príbeh, ktorý by bol definitívne za nami završením štúdia, ale cesta, ktorá si vyžaduje neustále nové dopĺňanie informácií a vedomostí.

Sústavné vzdelávanie je priebežné obnovovanie, prehľbovanie a udržiavanie získanej odbornej spôsobilosti. Internet prekypuje informáciami, ktoré sa veľmi ťažko filtrujú. Nájsť dôveryhodné zdroje, ktoré vedú k jadru a k pravde, zaberie veľa času. Ako však byť „in“, v reálnom stave a čase a nezbláznit sa?

PharmDr. Michal Holec
Predseda RLeK Nitra a
konateľ spoločnosti MED-ART

MÁME RECEPT

Pozývame vás do Nitry na VI. ročník Zoborských lekárenských dní a IV. ročník farmaceutického veľtrhu MED-EXPO 2019. 21. septembra sa v priestoroch Výstaviska Agrokomplex uskutoční najväčší lekárenský kongres na Slovensku, čo sa týka účasti farmaceutov. Kongres je zaradený do kalendára Slovenskej lekárskej komory a Slovenskej komory medicínsko-technických pracovníkov. Jeho súčasťou bude aj XXVIII. sympóziu Lívie Magulovej pre klinických farmaceutov. Kongres patrí pod projekt MED-ART educatio, ktorý je zárukou odbornosti, dialógu a interakcie. Už tradične prináša kvalitné prednášky na aktuálne témy, nové poznatky a informácie, ktoré môžeme využiť vo svojej farmaceutickej praxi.

V roku 2018 sa na kongrese zúčastnilo viac ako 450 lekárov a laborantov, viac ako 50 vystavovateľov z radov farmaceutických firiem, viac ako 30 domácich i zahraničných prednášajúcich.

HĽADÁME RIEŠENIA

Nosnou témou budú Prvé skúsenosti s lekárenskou starostlivosťou plne integrovanou v projekte e-zdravie. Panelovú diskusiu povedie prezident SLeK PharmDr. Ondrej Sukeľ, účastníkmi budú zástupcovia všetkých poisťovní, softvérových spoločností, NCZI SK. Cieľom je riadená diskusia na aktuálnu tému lekárov – prvé skúsenosti, problémy a ich riešenia v oblasti dispenzačných záznamov.

PharmDr. Ondrej Sukeľ
Prezident SLeK

Vybrať správne informácie pre farmaceutov – lekárov a ostatných odborníkov vo farmácii, poskytnúť im moderné, pravdivé a hodnoverné informácie – tento cieľ určite nie je jednoduchý ani ľahký, avšak je jedinou možnou cestou, ako si navzájom pomáhať, rásť, rozvíjať sa, tvoriť, spolu držať a vytvárať odborný profil farmaceuta.

Pozývame vás diskutovať o aktuálnych problémoch a pomôcť hľadať odpovede na praktické otázky.

Konečne je tu ten čas

21. september 2019
Výstavisko AX, Nitra
Pavilón K

VI. ZOBORSKÉ LEKÁRNICKÉ DNI
celoslovenský odborný seminár lekárov
a farmaceutických laborantov

XXVIII. SYMPÓZIUM KLINICKEJ
FARMÁCIE LÍVIE MAGULOVEJ
celoslovenské sympóziu klinických
farmaceutov

MED-EXPO 2019
najväčší farmaceutický veľtrh
na Slovensku s medzinárodnou účasťou

*Chcete byť v obraze?
Podte a pridajte sa k nám.*

Príhlášku pošlite na:
seminare@med-art.sk
do 13. 9. 2019

Vykazovanie lekárenskej starostlivosti formou DISPENZAČNÝCH ZÁZNAMOV

Lekárnici majú za sebou asi najhektickejší nábeh projektu, aký som vo svojej praxi zažil. Vykazovanie lekárenskej starostlivosti formou dispenzačných záznamov si zapamätám ako systém, ku ktorému sme prvé reálne informácie dostali pár dní pred jeho spustením a spustili sme ho do prevádzky bez akéhokoľvek pilotu, bez riadneho testovania, bez školení všetkých zainteresovaných a celkovo akosi bez prípravy. Napriek tomu systém nabehol v zákonnej lehote. Aj so všetkými jeho problémami...

Ing. Jozef Fiebig,
výkonný riaditeľ NRSYS, s. r. o.

Nábeh novej komunikácie so zdravotnými poisťovňami nebol, ako sme očakávali, práve najlepší. Už v prvých dňoch sa začali problémy s preberaním niektorých receptov a pokračovali tým, že dispenzačné záznamy prechádzali do poisťovní aj s chybami. Počas prvého týždňa VŠZP neodosiela do lekárskej správy odozvy, a tak dobré i zlé dispenzačné záznamy prechádzali na poisťovňu. Do toho poisťovňa informuje, že všetky recepty, ktoré nie sú validne podpísané lekárom, majú mať papierový opis, ktorý však lekárnik nemá. Mysleli sme si, že to najhoršie, čo nás čaká, sme zažili v tomto prvom týždni. Bohužiaľ, to nebola pravda.

Čakali nás každodenné požiadavky na úpravy zo strany zdravotných poisťovní, každodenné reinnštalácie systémov. Neustále ďalšie a ďalšie pokyny pre lekárnikov. Zmeny ako na bežiacom páse, ktoré už nikto z lekárnikov nestíhal sledovať. Zmeny, ktoré často

nevydržali ani 2 – 3 dni. Pri toľkých úpravách sme sa ani my, ani iné softvérové firmy nevyhli chybám. Tie, samozrejme, vyvolávali ďalšie zmeny a opravy. Trvalo dva mesiace, než sme dostali od poisťovní dostatok informácií, aby sme celý proces až po vysporiadanie faktúr a vytvorenie dobropisov otestovali. Bohužiaľ to boli dva mesiace v ostrej prevádzke. No ani dnes, keď už viem, ako si celý kolobeh predstavujú poisťovne, nemôžem súhlasiť so stanovenými podmienkami pre lekáreň, ktoré sú postavené do role vazala poisťovní. Všetky problémové výdaje sa prenášajú na lekárnika, aj keď zákon jasne určuje, že za údaje na recepte je zodpovedný lekár a nie lekárne.

S PROBLÉMAMI SA STÁLE POTÝKAME

Aj po odladení celého systému stále vidím mnoho situácií, ktoré sú v novom systéme nedoriešené. Napríklad recepty lekárov s kódom 099 sú neustále vracané ako nezmluvný vzťah. Poisťovne nepristupujú rovnako k EÚ poistencom, ktorí majú slovenské rodné číslo, niektoré recepty sú prenášané medzi slovenskými pacientmi. Ide o to, či poistenec v danom mesiaci neprejde do zahraničia, alebo, naopak, sa vráti domov. V tom prípade poisťovňa späťne mení SK na EÚ a opačne. Robí to obrovské problémy s fakturáciou.

Pri sťahovaní receptov prechádza kontrola na poisťovniach online. Ak je recept v poriadku a poisťovňa potvrdí prevzatie dispenzačného záznamu, lekárne to berie ako odobrenie daného receptu a liek vydá. Ako je teda možné, že pri kontrole v poisťovni po fakturácii sa objavujú formálne chyby ako napríklad

nesprávny vzťah lekára a poskytovateľa, nesprávny odporúčajúci lekár, nesprávne diagnózy a pod.? Ak recept prešiel elektronicky a bol potvrdený dispenzačným záznam, mal by byť posvätný a preplatený bez výnimky.

Ako ďalší nonsens vidím prácu s elektronickými pobočkami poisťovní. Po prvé sa z nejakého, mne neznámeho dôvodu poisťovne rozhodli, že vyúčtovanie nebude podľa PZS, ale bude viazané na IČO. Z toho dôvodu je nutné spájať faktúry pobočky a centrály lekárskej. Nielen, že je to zložité a prácne, ale je to proti všetkým účtovným pravidlám. Podľa dohody s poisťovňami od septembra sa toto spájanie ruší, a tak verím, že aspoň v tomto nám svitá na lepšie časy.

Hoci vytvárame elektronické zdravotníctvo, stále nútime lekárnikov, často pochopiteľne nezdatných v IT zručnostiach, zložiť vkladat a sťahovať súbory z elektronických pobočiek poisťovní. Situáciu komplikuje aj to, že postup sa pre jednotlivé poisťovne líši. Zároveň sme nemali prakticky žiadny čas na školenia, aby sme lekárnikov mohli naučiť so systémom pracovať (o tom, že by návody a školenia mali poskytovať prevádzkovatelia portálov, teda zdravotné poisťovne, ani hovoriť nebudem). Prečo nie je komunikácia postavená na web službách, ktoré by umožnili poslať a sťahovať dáta priamo z lekárnických systémov? Pre svojich klientov sme museli vytvoriť 90-stranový manuál práce s elektronickými pobočkami namiesto toho, aby sme dokázali tieto veci vyriešiť automaticky na pozadí nášho systému. Pri rokovaniach s poisťovňami sme sa síce dohodli, že web služby sú potrebné a poisťovne ich tiež chcú, ale termín zatiaľ nie je potvrdený. Verím, že tlak na poisťovne urýchli túto najdôležitejšiu zmenu.

SOFTVÉROVÉ FIRMY POD TLAKOM

Softvérové firmy prežili posledné dva mesiace pod obrovským tlakom telefonátov a mailov zo strany lekárskej. A tiež pod tlakom požiadaviek zo strany poisťovní. Naozaj sme my a verím, že aj ostatné softvérové firmy, urobili všetko, čo sme mohli, vrátane predĺženej podpory až do noci a počas víkendov, aby sme podporili lekárnikov a nejako to spolu zvládli. Snažili sme sa suplovať aj podporu zo strany poisťovní, ktoré vďaka náporu na ich linky a nedostatku času pre informovanie vlastných zamestnancov často nápomocné veľmi neboli. Napriek tomu sme boli opakovane osočovaní, že sme sa spojili s poisťovňami a nútime lekárnikov robiť veci nad rámec zákona, že nemyslíme na to, kto sú naši klienti, a dokonca, že sme si tento systém vymysleli a stvorili sami. Je to absolútny nezmysel.

Nechcem sa sťažovať, vždy sme tu pre našich klientov a chceme im v každom prípade pomáhať. Rád by som však práve preto povedal, že máme veľmi dobre na pamäti, kto je naším klientom. Do tvorby rozhrania poisťovní však nemáme právo zasahovať

”

**AJ PO ODLADENÍ CELÉHO SYSTÉMU
STÁLE VIDÍM MNOHO SITUACIÍ, KTORÉ
SÚ NEDORIEŠENÉ...**

a našou zmluvnou povinnosťou je umožniť lekárnikom s poisťovňou komunikovať – teda na jej rozhranie sa pripojiť. Hoci sa snažíme o komunikáciu s poisťovňami, aby systém fungoval čo najlepšie aj v samotnej lekárskej, niekedy (ako napríklad v tomto prípade) to najmä z časových dôvodov nie je možné, a preto sa jednoducho musíme prispôbiť.

NAČO BOLO TOTO DOBRÉ?

Celé dva mesiace chcem položiť do pléna otázku, ktorú som dostal od lekárnikov za toto obdobie mnohokrát: „Načo bolo dobré zaviesť systém nepripravený na fungovanie v praxi? Prečo nedošlo k posunu platnosti zákona, keď všetci zúčastnení vedeli, že systém nie je pripravený na rutinné fungovanie?“ Verte, že ja sám na to nemám logickú odpoveď, iba výhovorku na platný zákon. V mnohom vyhral príkaz poisťovní nad zdravým rozumom. A tak nás čaká ďalší mesiac práce, v ktorom budeme riešiť chyby v praxi, ktoré sme mohli odstrániť pri testovaní systému.

V každom prípade by som chcel na záver povedať, že si vysoko vážim lekárnikov, ktorí v tomto zmätočnom období urobili všetko preto, aby zvládli mnoho zmien, ktoré im nový zákon priniesol. Napriek mnohým nejasným pokynom a chaosu sa podarilo rozbehnúť najhoršie pripravený projekt, aký som za 28 rokov môjho pôsobenia na lekárskej trhu videl. Máte môj obdiv a úctu.

Verím, že sa ešte systém zdokonalí, a predsa len bude nakoniec lekárnikom prácu uľahčovať, nie vytvárať administratívnu prácu, ktorá v dnešnom svete elektronizácie nemá zmysel. Dúfam, že keď sa po lete stretneme na vzdelávacích podujatiach a prejdeme podrobnejšie systém, budem vám schopný povedať, čo všetko sa zlepšilo, kde všade sme pokročili a ako sa dopad na lekárnikov zmierňuje.

TEXT: Ing. Jozef Fiebig,
výkonný riaditeľ NRSYS, s. r. o.
FOTO: archív redakcie

Prečítali sme pre vás

Nedostatok liekov

Sieť EÚ podniká kroky na zlepšenie podávania správ a komunikácie

Pracovná skupina Európskej únie zriadená na riešenie problémov s dodávkami liekov zverejnila dva dokumenty:

- usmernenia pre držiteľov rozhodnutí o registrácii o hlásení nedostatkov v EÚ,
- usmernenie o osvedčených postupoch pre komunikáciu s verejnosťou o otázkach dostupnosti liekov.

Pracovná skupina bola zriadená regulačnými orgánmi EÚ s cieľom lepšie riešiť potenciálne problémy s dodávkami liekov a rozvíjať a koordinovať činnosti na uľahčenie prevencie, identifikácie, riadenia a komunikácie o nedostatkoch.

V oboch dokumentoch sa položili základy pre zlepšený a harmonizovaný prístup EÚ v oblasti podávania správ o nedostatkoch a dostupnosti liekov a ich komunikácii, čo je kľúčovou prioritou verejného zdravia v rámci siete EÚ.

Prvý dokument poskytuje usmernenie farmaceutickému priemyslu, kľúčovému hráčovi pri riešení nedostatkov, na uľahčenie odhaľovania a včasného informovania príslušných orgánov. Usmernenie sa

zakladá na spoločnej definícii pojmu „nedostatok“, ktorý by mal umožniť harmonizovanejší a včasnejší prístup k odhaľovaniu a riadeniu problémov s dodávkami liekov. Navrhovaná šablóna pre nedostatkové oznamovanie zo strany spoločností je zahrnutá v usmernení. Usmernenie a vzor budú implementované v pilotnej fáze, ktorá sa má v súčasnosti začať v poslednom štvrtroku 2019. Ďalšie informácie sa poskytnú bližšie k času.

Druhý dokument, adresovaný príslušným vnútroštátnym orgánom EÚ a EMA, stanovuje zásady a príklady osvedčených postupov pre komunikáciu o nedostatkoch pre verejnosť vrátane pacientov a zdravotníckych pracovníkov. Tieto skupiny vyžadujú včasné, presné a aktuálne informácie o otázkach dostupnosti, aby sa zabezpečila kontinuita starostlivosti. Usmernenie je založené na prieskume, ktorý vykonala pracovná skupina vo všetkých členských štátoch EÚ s cieľom zozbierať informácie o tom, ako sa merajú a oznamujú otázky týkajúce sa nedostatkov a dostupnosti liekov.

Zdroj: ema.europa.eu

Lacnejšia alternatíva?

Slováci preferujú odporúčanie lekára

Lacnejšiu alternatívu lieku odmietne v lekární pätina Slovákov. Trvajú na konkrétnom lieku, ktorý im predpísal alebo odporučil lekár.

Ukázal to prieskum realizovaný v rámci projektu Lieky s rozumom, ktorým Asociácia na ochranu práv pacientov (AOPP) SR učí pacientov bezpečnému užívaniu liekov, ale aj možnostiam, ako na nich kúpe ušetriť. Ako uviedla AOPP v tlačovej správe, prieskum

agentúry 2muse, do ktorého sa zapojilo 1 012 respondentov, ukázal, že v užívaní generických liekov sú pacienti opatrní a preferujú skôr lekárom predpísaný či odporúčaný liek.

NEZÁUJEM PACIENTOV O INFORMÁCIE

Asociácia generických výrobcov GENAS v reakcii na prieskum uviedla, že výsledky prieskumu, ktoré zverejnila AOPP, ukazujú, že mnohí liečení chronickí aj akútne pacienti vôbec nevedia, že sú liečení generickými liekmi. „Lekári zvyčajne neinformujú pacienta, či mu predpisujú originál alebo generikum medzi iným aj z toho dôvodu, že neexistujú rozdiely v ich účinnosti, bezpečnosti a efektívnosti. Ak sú pacienti úspešne liečení generickými liekmi, sú dobre nastavení a kompenzovaní, o čom svedčí aj ich vysoké zastúpenie v liečbe chronických aj akútnych ochorení, nemajú dôvod spochybňovať liečbu generickými liekmi, nezisťujú si to, berú svoju liečbu ako samozrejmú,“ konštatovala asociácia generických výrobcov.

V súčasnosti nie sú podľa asociácie dostatočne dobre nastavené nástroje, ktoré by motivovali lekárov a pacientov k lepšiemu využívaniu generík a biologic-

ky podobných liekov, ani pacienti nie sú dostatočne informovaní o možnosti zámény a úspory na lieku. Ďalšou možnou príčinou nedostatočnej znalosti generík je podľa GENAS aj nezáujem pacientov o tieto informácie. „Slovensko by nemalo mýňať verejné zdroje na drahé lieky, pokiaľ má k dispozícii rovnako účinné a bezpečné alternatívy,“ dodala GENAS.

CHCÚ NAUČIŤ ROZUMNEJ SPOTREBE

Lieky s rozumom ako prvý celoslovenský projekt spája v téme liekov zástupcov lekárov, lekárníkov a zdravotných poisťovní. Jeho cieľom je naučiť pacientov rozumnej spotrebe a bezpečnému užívaniu liekov.

Asociácia generických výrobcov GENAS združuje výrobcov a dodávateľov generických a biologicky podobných liekov pôsobiach na Slovensku. Asociácia vznikla v roku 2000 a združuje 16 farmaceutických spoločností (Zentiva, Teva, Krka, Sandoz, Mylan, Egis, Stada, Fresenius-Kabi, Medochemie, Glenmark, Adamed, Cande, Desitin, Hikma, Vitabalans a Vipha).

Zdroj: webnoviny.sk

Oznam ŠUKL-u o znižovaní administratívnej záťaže:

Výpis z registra trestov

Štátny ústav pre kontrolu liečiv informuje, že v rámci znižovania administratívnej záťaže môže žiadateľ vo všetkých konaniach, v ktorých ŠÚKL vyžaduje výpis z registra trestov, nahradiť tento výpis údajmi potrebnými na jeho vydanie v zmysle ustanovenia § 10 ods. 4 zákona č. 330/2007 Z. z. o registri trestov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

V prípade fyzickej osoby ide o údaje:

1. meno, priezvisko, rodné priezvisko, pôvodné meno alebo priezvisko, ak došlo k zmene mena alebo zmene priezviska, prípadne prezývku osoby, ktorej sa žiadosť týka,
2. dátum narodenia, rodné číslo, miesto a okres narodenia, adresu trvalého pobytu a u osoby narodenej v cudzine aj štát narodenia,
3. štátne občianstvo,
4. pohlavie,
5. meno, priezvisko a rodné priezvisko rodičov,
6. číslo občianskeho preukazu alebo cestovného dokladu.

V prípade právnickej osoby ide o údaje:

1. obchodné meno alebo názov a sídlo právnickej osoby,
2. identifikačné číslo právnickej osoby, ak bolo pridelené,
3. meno, priezvisko, adresu trvalého pobytu a dátum narodenia fyzickej osoby, ktorá je oprávnená konať v mene právnickej osoby,
4. označenie registra, v ktorom je právnická osoba zapísaná.

Zdroj: sukl.sk

S Michalom Páleníkom

O OBEZITE

Mgr. Michal Páleník – zakladateľ a CEO spoločnosti Planeat, s. r. o., a odborník v oblasti problematiky výživy, ktorý sa stará o vrcholových športovcov, ale tiež o obéznych klientov, napríklad aj v relácii Extrémne premeny. Je spoluzakladateľom Slovenskej asociácie pre výživu a prevenciu a Slovenskej spoločnosti športovej výživy.

● Michal, mohli by ste našim čitateľom povedať viac o sebe a svojom odbornom zameraní?

Som veľkým nadšencom problematiky stravovania, ktorej som sa začal venovať už počas štúdia na FTVŠ UK. Nadchol som sa pre túto problematiku natoľko, že krátko po ukončení štúdia som sa pustil do vývoja nutričného softvéru určeného expertom. Cieľom malo byť vytvorenie online aplikácie, ktorá bude významne šetriť čas odborníkom pri zostavovaní jedálničkov, aby sa mohli venovať aj iným aspektom dôležitým pre vyriešenie klientovho problému s obezitou alebo inými zdravotnými problémami.

Myslel som si, že vývoj softvéru bude trvať tak 2 – 4 týždne (smiech). Dnes je to takmer 7 rokov a stále máme čo vylepšovať. Softvér však v súčasnosti pomáha stovkám odborníkov pri príprave špecifických úprav stravy vzhľadom na rôzne diagnózy.

Momentálne sa venujem predovšetkým šíreniu myšlienky softvéru Planeat medzi odborníkmi. Určitý priestor venujem občianskym združeniam, ktoré som založil spolu so svojimi bývalými profesormi z fakulty za účelom osvety v oblasti problematiky stravovania, ktorými sú Slovenská asociácia pre výživu a prevenciu a Slovenská spoločnosť športovej výživy. Stále sa venujem manažmentu obéznych pacientov a športovcov. To najmä z dôvodu, aby som „ostal v problematike“ aj po praktickej stránke, čo mi pomáha hľadať v rámci vývoja aplikácie Planeat stále nové vylepšenia zjednodušujúce prácu odborníkov na poli problematiky výživy a stravovania.

Starám sa o stravu aj účastníkov relácie Extrémne premeny.

● Prečo ste sa rozhodli venovať sa najmä problematike stravovania?

Možno to vyznie zvláštne, ale bavia ma zložité témy, hľadanie riešení a čím náročnejších, tým lepšie. Problematika stravovania je na prvý pohľad jednoduchá, opak je však pravdou. Je to nekonečná téma s množ-

stvom nezodpovedaných otázok. Podobne ako problematika pohybu, spánku, racionálneho myslenia. Mal som a stále mám pocit, že v problematike stravovania mnoho ľudí tápe najviac. Dnes máme oveľa väčší problém s rozpoznaním relevantných informácií od balastu a vyslovene nebezpečných tvrdení v rámci výživy a stravovania ako s nedostatkom informácií. Vo výžive je však jeden paradox, s ktorým sa v rámci problematiky spánku a pohybu do takej veľkej miery nestretávam. Väčšina ľudí vie, ktoré potraviny sú vhodnejšie a ktoré menej, čoho veľa škodí, avšak napriek tomu zásady nedodržiavajú a majú veľký problém s ich aplikovaním do reálneho života. Vieme, ale nerobíme.

● Prečo práve obezita?

Ako som spomínal, mám rád zložité témy, výzvy. Je pre mňa však aj osobne veľmi dôležité pomáhať obéznych klientom. Starostlivosť o extrémne obéznych pacientov je, žiaľ, medzi odborníkmi veľmi nepopulárna. Ide o multifaktorové ochorenie a jej riešenie preto vyžaduje pomerne veľa času, vysokú mieru empatie a znalostí v oblastiach problematiky stravovania, spánku, pohybovej aktivity, psychológie.

Každý, kto manažoval po stránke životného štýlu obézneho pacienta, vie, že sa ide o beh na dlhú trať. Často nebýva problém dosiahnuť cieľ z hľadiska redukcie telesnej hmotnosti, ale najväčšou výzvou je udržať si optimálnu hmotnosť. Štatistiky hovoria, že po troch rokoch od ukončenia intervencie a dosiahnutí optimálnej hmotnosti si ju udrží len 3 – 10 % ľudí. To je katastrofálne málo a príčin je mnoho. Hlavnými premennými sú však prostredie, v ktorom žijeme, informácie, ktoré máme, ľudia, s ktorými trávime čas.

● Je obezita nebezpečná?

Obezita je najväčším zabijakom na svete. Väčším ako AIDS a všetky virotočné a bakteriálne ochorenia. Žiaľ, väčšinou nebolí, a preto ju mnohí z nás nevnímajú ako problematickú. Štatistiky sú alarmujúce.

- Ročne zomrie na následky ochorení spôsobených nadváhou a obezitou, akými sú cukrovka (44 %), ischemická choroba srdca (23 %), iné srdcovo-cievne a nádorové ochorenia (7 – 41 %) vo svete 2,8 miliónov ľudí. Ide o staršiu štatistiku, momentálne je to určite viac. WHO takmer nestíha zaznamenávať exponenciálny nárast obezity.
- Každoročne pribudne na Slovensku 15- až 22-tisíc diabetikov 2. typu, pričom jednými z hlavných príčin výskytu tohto ochorenia sú nesprávna životospráva, obezita, nízka fyzická zdatnosť.
- Na svete je 691 miliónov ľudí s hypertenziou, z čoho až u jednej tretiny pacientov je vysoký krvný tlak následkom obezity.
- Vysoký index telesnej hmotnosti (BMI) sa v súčasnosti stal hlavným rizikovým faktorom rakoviny, zodpovedným za približne 3,6 % (alebo 481 000) nových prípadov rakoviny, najčastejšie hrubého čreva.

”

V RÁMCI PROJEKTU E66 BUDÚ PRVOU OPOROU PRE PACIENTOV ZDRAVOTNÍCKI PROFESIONÁLI, LEKÁRNICI. VYSOKOŠKOLSKÝ ERUDOVANÍ ZDRAVOTNÍCKI PROFESIONÁLI S BOHATÝMI VEDOMOSŤAMI V OBLASTI FARMAKOLÓGIE, TOXIKOLÓGIE, PATOLÓGIE, PATOBIOCHÉMIE A OSTATNÝCH FARMACEUTICKÝCH A MEDICÍNSKÝCH ODVETVIACH.

- Riziko vzniku cukrovky je päťnásobne zvýšené u ľudí s BMI viac ako 25 a 28-násobne u tých, čo majú BMI viac ako 30, oproti jedincem s BMI 21. Až 88 % ľudí s novodiagnostikovaným diabetom 2. typu má zvýšenú hmotnosť. Približne polovica z nich je obéznych.
- Obezita spôsobujúca kardiovaskulárne ochorenia je najčastejšou príčinou úmrtia na celom svete vrátane Slovenska.
- U osôb s nadváhou je riziko hypertenzie 3-krát vyššie ako u pacientov s normálnou hmotnosťou.
- Každý štvrtý človek na svete je obézny. Alarmujúce je, že do štatistík sú zahrnuté aj rozvojové a chudobné krajiny, kde obyvateľstvo trpí podvýživou.

Ak by som mal vybrať jednu štatistiku, ktorú považujem za najdôležitejšiu, tak je to táto:

V roku 2020 na svete zomrie viac ľudí na následky nadmerného príjmu potravy ako na podvýživu a nedostatok jedla. A to je už na vážne zamyslenie.

● Ako je možné, že je na svete tak veľa obéznych ľudí?

Obezita je multifaktorové ochorenie, čo znamená, že na jej vzniku sa podieľa množstvo faktorov. Ide však, ako som spomínal, najmä o faktory prostredia, ktoré sú predovšetkým v krajinách OECD najviac „obezitogénne“: vysoká dostupnosť potravín (najmä energeticky denzitných), množstvo stresových faktorov (práca, hypotéka, rodina a i.), nedostatok spánku, hypokinéza (nedostatok pohybu). Nikdy v histórii ľudstva sme nemali toľko jedla, stresu a tak málo pohybu ako dnes.

● Čo je to kampaň E66?

V súčasnosti sme zahltení množstvom nejednoznačných informácií v oblasti zdravého stravovania a životného štýlu a mnoho ľudí, žiaľ, aj keď sú motivovaní, nevie, ako začať. Nevhodná voľba pritom môže spôsobiť aj vážne zdravotné problémy.

Pacienti často užívajú nesmierne množstvo liekov, doplnkov výživy, pomocou ktorých sa pokúšajú napríklad schudnúť. Mnohé lieky, doplnky výživy a dokonca aj potraviny však často na seba vzájomne vplyvajú a pri nesprávnom užívaní môžu spôsobiť aj vážne zdravotné problémy.

● Prečo ste sa rozhodli vstúpiť do tejto kampane?

Po rokoch skúseností s manažmentom obéznych pacientov som si uvedomil jedno – neexistuje jeden jediný zázračný spôsob, ako vyriešiť problém zvaný obezita. Na obezitu treba z viacerých strán.

Za posledných niekoľko rokov som mal možnosť spolupracovať s mnohými lekármi, psychológmi, dietológmi, trénermi a inými profesionálmi v oblasti starostlivosti o ľudské zdravie. Nikdy som si však nemyslel, že nakoniec nájdem jeden z najväčších potenciálov pre riešenie problematiky obezity v osobe lekárničky. Ide o najdostupnejšieho zdravotníckeho profesionála tešiacего sa vysokej obľube medzi pacientmi so širokou paletou vedomostí potrebných pre manažment niektorých častí komplexného manažmentu pacienta. Spolupráca s lekármi mi otvorila nový pohľad na možnosti riešenia tohto problému. Do kampane som sa rozhodol vstúpiť celým svojím ja, pretože verím, že kampaň E66 je správnym krokom a má silu pomôcť ľuďom v boji s „tichým zabijakom“ – ako zvykneme v odborných kruhoch obezitu nazývať. Nebolí a napriek tomu zabíja v miliónoch.

● Čo si sľubujete od kampane?

Od kampane E66 si sľubujeme veľa. Viem byť občas síce prehnane optimistický, ale o čom by bol život, ak by sme sa pozerali na všetko pesimisticky. Expertov na to, ako sa to nedá, je neúrekom. Verím spolu s celým tímom kampane E66, že sa nám podarí nájsť odpovede na niektoré doposiaľ nezodpovedané otázky týkajúce sa obezity a dokázať, že sa to dá. Myslím si, že spolupráca je silnejšia ako konkurencia.

V rámci kampane E66 sa zameriavame na výživové a liekové poradenstvo ako súčasť komplexného manažmentu pacienta. Veríme, že sa nám podarí napomôcť mnohým obéznym pacientom naštartovať sa a spraviť tak dôležitý prvý krok k dlhodobému úspechu.

Sľubujeme si, resp. sme presvedčení, že rola lekárničky v rámci komplexnej pomoci pacienta trpiaceho obezitou sa preukáže ako nesmierne dôležitá a užitočná a že z nej budú benefitovať ako pacienti, tak celý zdravotný systém.

SPRACOVAL: redakcia

FOTO: archív Mgr. Michala Páleníka

Kampaňou chceme ľudí motivovať a naštartovať k tomu najťažšiemu. Chceme ľuďom ukázať, že má zmysel zaoberať sa o svoje zdravie a zdravie svojich blízkych. Projekt E66 (www.e66.sk) je pomocou ľuďom, ktorí často vzdali tento boj a pochybujú, že pre nich ešte existuje riešenie.

Je to začiatok. Prvý krok, ktorým chceme poukázať na problémy spojené s obezitou z viacerých uhlov pohľadu. Ako významne obezita zasahuje do fungovania našej zdravotnej starostlivosti. Čo to znamená byť obéznym pre samotného pacienta, ale aj pre zdravotných profesionálov: lekára, lekárničku, záchranára.

Z tohto dôvodu sme sa rozhodli, že v rámci projektu E66 budú prvou oporou pre pacientov zdravotníckych profesionálov, lekárníci. Vysokoškolsky erudovaní zdravotníckimi profesionálmi s bohatými vedomosťami v oblasti farmakológie, toxikológie, patológie, patobiochemie a ostatných farmaceutických a medicínskych odvetviach.

Títo odborníci budú v rámci kampane E66 poskytovať pacientom priamo vo vybraných lekárnach personalizované úpravy stravy aj vzhľadom na niektoré diagnózy a napomáhať im s liekovým poradenstvom.

Nadštandardná lekárenská starostlivosť v lekárenskej ambulancii

V predchádzajúcom vydaní časopisu MEDIUM sme vás informovali o projekte MEDIFO – lekárenská starostlivosť. Ide o unikátny projekt nadštandardnej zdravotnej starostlivosti realizovanej v reálnej, plne vybavenej lekárenskej ambulancii pri lekární Rázusova v Nitre.

Po úspešnom nastavení všetkých procesov v rámci pilotného projektu MEDIFO – lekárenská starostlivosť sme pred pol rokom otvorili dvere lekárenskej ambulancie prvým pacientom. Ambulanciu prevádzkujú farmaceuti zapojení do projektu a zaškolení v oblasti špecializovanej dietoterapie. Pacienti môžu využívať nadštandardné služby lekárenskej starostlivosti: systémové liekové poradenstvo vrátane prevencie liekových interakcií, základné fyzikálne a biochemické skríningové vyšetrenia a prípravu personalizovaného stravovacieho režimu.

Cieľom a ambíciou lekárenskej ambulancie je byť miestom primárnej, ale rovnako aj doplnkovej prevencie, ktorá mnohokrát, či už z nedostatku času, alebo vyčerpaných limitov všeobecných lekárov, nemôže byť vykonaná.

Jednou z dlhodobou podceňovaných oblastí pri prevencii, ale aj pri liečbe chronických neprenosných ochorení je dietoterapia. Tá by mala byť vysoko individualizovaná, aby priniesla významne lepšie terapeutické výsledky. Pozitívny vplyv dietoterapeutických prístupov pri prevencii a liečbe mnohých chronických ochorení je jasne potvrdený. Lekárnik je zdravotníckym pracovníkom, ktorý dnes zďaleka nepredstavuje iba odborníka na lieky. Odbornosť lekárničky spolu

s ľahkou dostupnosťou jeho starostlivosti a služieb mu dávajú unikátne postavenie pri prevencii mnohých ochorení. Lekárnik je navyše zdravotníckym expertom, ktorý sa profesijne špecializuje aj na oblasť interakcií medzi liekmi navzájom, resp. medzi liekmi a potravou.

ZÁKLADNÝ ROZSAH ČINNOSTÍ LEKÁRENSKEJ AMBULANCIE JE NASLEDOVNÝ:

1. Dispenzačná činnosť

- rozšírené poradenstvo pre užívanie liekov,
- poradenstvo v oblasti výživových doplnkov.

2. Skríningová činnosť

- meranie krvného tlaku,
- detekcia atriálnej fibrilácie,
- stanovenie celkového cholesterolu,
- stanovenie triglyceridov,
- stanovenie glykémie.

3. Klinická farmácia

- manažment farmakoterapie,
- riešenie liekových interakcií.

4. Nutričné poradenstvo s ohľadom na diagnózu

- vysoko individualizované vytvorenie jedálnička podľa diagnózy.

K dnešnému dňu navštívilo lekárenskú ambulanciu cca 80 pacientov. Keďže náš tím aktívne informuje lekárov v okolí o činnosti lekárenskej ambulancie, veľa z týchto pacientov bolo odoslaných práve nimi, či už to bolo z dôvodu potreby nastavenia špecializovaného diétného režimu na základe konkrétnej diagnózy, premerania biochemických parametrov, alebo analýzy farmakoterapie nastavennej rôznymi špecialistami. Pacienti k nám prichádzajú aj vďaka našej snahe informovať ich prostredníctvom rôznych marketingových materiálov, informačných aktivít v lekární či v prostredí väčších podnikov a firiem. Veríme, že takouto nadštandardnou starostlivosťou vieme naplniť naše poslanie lekárníka a poskytnúť našim pacientom potrebnú pomoc.

Viac informácií

Klinicko-výskumné pracovisko
Poliklinika Rázusova
Rázusova 16, Nitra 94 901
037/324 42 31, +421 905 456 328
razusova@medifo.sk

TEXT: PharmDr. Petra Haár Némethová, farmaceut

FOTO: archív redakcie

II. ROČNÍK WORKSHOPU

pre výrobcov a dovozcov výživových doplnkov a potravín a pre farmaceutov

Štyria partneri – Česká asociácia pre špeciálne potraviny (ČASP) a spoločnosti MED-ART, Alfa Medical Team a PharmINFO zorganizovali minulý rok v novembri úvodné podujatie pre výrobcov výživových doplnkov a potravín a pre farmaceutov. Tento rok sa workshop uskutoční 16. 10. 2019 opäť v Kongresovom centre MED-ART v Nitre a prinesie zaujímavé posolstvo.

ČASP je záujmovým združením právnických osôb, ktoré vzniklo v roku 2000. Asociácia reprezentuje spoločné záujmy svojich členov – výrobcov a distribútorov výživových doplnkov – a to ako na národnej, tak i na medzinárodnej úrovni. Jej hlavným cieľom je aktívne sa podieľať na utváraní primeraného vyváženého legislatívneho rámca pre produkty podporujúce zdravie. Zároveň sa všetci členovia asociácie zaväzujú dodržiavať etický kódex pre predaj a marketing. ČASP je aj zakladajúcim členom európskej asociácie výrobcov výživových doplnkov FSE (Food Supplements Europe) so sídlom v Bruseli a tiež členom svetovej asociácie výrobcov výživových doplnkov IADSA (International Alliance of Dietary Food Supplement Associations) a pridruženým členom potravinárskej komory ČR. V súčasnosti združuje 21 členov.

ČESKÁ A SLOVENSKÁ ASOCIACE PRO SPECIÁLNÍ POTRAVINY, A TO S ÚČINNOSŤOU OD 1. JANUÁRA 2020

Vzhľadom na to, že na území Slovenskej republiky dodnes nie je aktívna žiadna organizácia ochraňujúca záujmy výrobcov a distribútorov výživových doplnkov a väčšina súčasných členov ČASP má aktivity nielen v Čechách, ale i na území Slovenskej republiky, ČASP sa rozhodla rozšíriť svoje pôsobenie aj na územie Slovenskej republiky a zmeniť svoj názov na Česká a slovenská asociácia pro speciální potraviny, a to s účinnosťou od 1. januára 2020. K tomuto dátumu môžu začať do asociácie vstupovať aj výrobcovia a distribútori, aktívni na území Slovenska.

Zaujímavosťou tohto ročníka workshopu bude odborný program v podobe panelových diskusií. Cieľom je poskytnúť účastníkom čo najväčší priestor na konkrétne otázky, ktoré ich trápia a ktorých bolo minulý rok neúrekom. Medzi prednášajúcimi budú rečníci z Českej aj Slovenskej republiky.

Registračný formulár na prihlasovanie nájdete tu: www.alfamedicalteam.com/workshop.

TEXT: za organizačný tím AlfaMedicalTeam

Mgr. Martina Kristiánová, MBA

FOTO: archív redakcie

Vážené dámy a páni,

Martina Šimová, predsedkyňa predstavenstva
Českej asociácie pro speciální potraviny
a členka predstavenstva Food Supplement
Europe Brussel a **Bohumil Hlavatý**, výkonný
ředitel České asociace pro speciální potraviny
si Vás dovoľujú v mene organizátorov –
Českej asociácie pre špeciálne potraviny
a spoločností **MED-ART, PharmINFO**
a **Alfa Medical Team** pozvať na:

Workshop určený pre výrobcov a dovozcov výživových doplnkov a potravín a pre lekárne so zameraním na legislatívu výživových doplnkov a potravín s prehľadom slovenskej a európskej legislatívy

ktorý sa uskutoční dňa **16. 10. 2019**, v čase od 10.00 do 16.00
v kongresovom centre **MED-ART, Hornočermánska 4, Nitra**.

Prihlášky zasielajte na email: hlavaty@casponline.cz alebo kristianova@alfamedicalteam.com
alebo **sa registrujte cez web:** alfamedicalteam.com/workshop. Tel. kontakt: +421 917 871 068.

Účastnícky poplatok:

- Cena pre výrobcu, dovozcu VD: 200 € plus DPH / ak je zákazník MED-ART: 100 Eur / ak je člen ČASP: 40 € plus DPH
- Cena pre lekárne: 100 € plus DPH / ak je zákazník MED-ART: 50 € plus DPH

Program:

10.00 – 10.20	MEDIFO – Lekárska starostlivosť budúcnosti –
kazuistiky z ročného pôsobenia lekárskej ambulancie lekárne Rázusova Nitra (PharmDr. Ján Holec, MED-ART)
10.20 – 10.40	Oznámenie o začatí aktivít Českej a Slovenskej asociácie pre špeciálne potraviny
v Slovenskej republike od 1. 1. 2020 (Ing. Bohumil Hlavatý, ČASP Praha)
10.40 – 12.40	EU legislatívny panel + diskusia
• Prehľad aktualít európskej legislatívy platnej pre výživové doplnky (Mgr. Martina Šimová, ČASP Praha)
• Vybraná problematika bezpečnosti výživových doplnkov (MUDr. Iveta Trusková, zástupkyňa hlavného hygienika SR)
12.40 – 13.30	Prestávka s občerstvením
13.30 – 14.00	ADC Trends – služba na sledovanie trendu predaja produktov v lekárňach (PharmDr. Peter Matejka, PhD., PharmINFO)
14.00 – 16.00	SK legislatívny panel + diskusia
• Interpretácia dôležitých bodov nariadenia 1924/2006 o zdravotných tvrdeniach na potraviny a výživové doplnky (Mgr. Martina Šimová, ČASP Praha)
• Problematika nových potravín vo vzťahu k výživovým doplnkom (Ing. Eva Jóžeffiová, PhD., Úrad verejného zdravotníctva SR)
• Vybrané aspekty označovania výživových doplnkov (MUDr. Katarína Kromerová, Úrad verejného zdravotníctva SR)
po 16.00	Networking

Organizátori:

Značka Som farmaceut od MED-ART-u je synonymom hrdosti pre pomoc iným, odbornosti a pozitívnej nálady. Chceme ukázať, kto som. Som farmaceut. O značke Som farmaceut sme sa zhovárali s kolegyniami z marketingového oddelenia MED-ART-u Ing. Zlaticou Látečkovou a PhDr. Katarínou Mihálikovou, členkami projektového tímu značky.

● **Ako vznikla myšlienka vytvoriť značku Som farmaceut?**

Prvotným nápadom nebolo predávať tričká a doplnkové predmety, ale podporiť samotnú komunitu farmaceutov. Napriek tomu, že farmácia je pomáhajúca profesia, v posledných rokoch je vidieť určitý posun vo vnímaní tohto povolania ľuďmi. Aj keď sú farmaceuti prvým i posledným bodom kontaktu medzi pacientom a zdravotným systémom, pacienti si to veľmi často neuvedomujú, čo je obrovská škoda.

● **Myslíte si, že sa nápisom na tričku niečo zmení vo vzťahu farmaceut – pacient?**

Minimálne to prinúti pacienta pozastaviť sa nad tým, že pred ním stojí farmaceut. Keď sa hlbšie zamyslí,

pochopí, že farmaceut je tu pre neho a je to skutočný odborník, ktorý mu dokáže pomôcť, poradiť a liečiť ho. Je pre neho relevantný zdroj akýchkoľvek informácií o liekoch, pretože má adekvátne vzdelanie. Tak prečo by to mal skrývať?!

● **Komu je značka Som farmaceut určená?**

Je určená každému farmaceutovi bez rozdielu pohlavia, veku, národnosti, miesta bydliska či štýlu. Nezáleží na tom, či ste farmaceut z individuálnej, alebo sieťovej lekárne. Pokiaľ máte vyštudovanú farmáciu a pracujete v danom obore, ste farmaceut a tak je navrhnutá aj značka – na mieru, s láskou a hrdosťou k tomuto vznešenému povolaniu, ktorého cieľom je pomáhať druhým.

● **Čo je pre značku typické?**

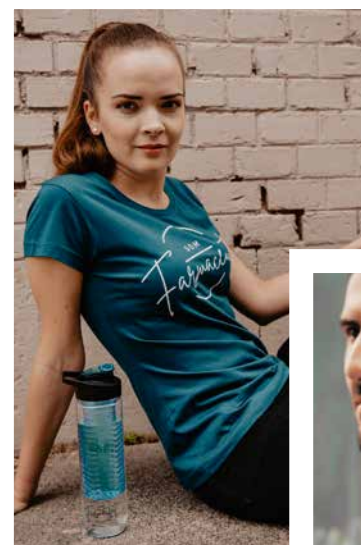
Určite prémiová kvalita a jedinečný vzhľad. Pri tvorbe exkluzívnej edície sme dbali na dodržanie prvotriednej kvality prevedenia, materiálov a potlače. Chceme, aby sa farmaceut cítil dobre v lekární, ale i vo voľnom čase. Všetky produkty sú a budú navyše potlačené originálnym motívom, v ktorom vynikne každá osobnosť. Je to vlastne taký prvý farmaceutický merch s myšlienkou v našich končinách.

● **Aktuálnu kolekciu tvoria tričká, hrnčeky, fľaše na pitie a taška. Je to konečná verzia alebo sa bude so značkou pracovať?**

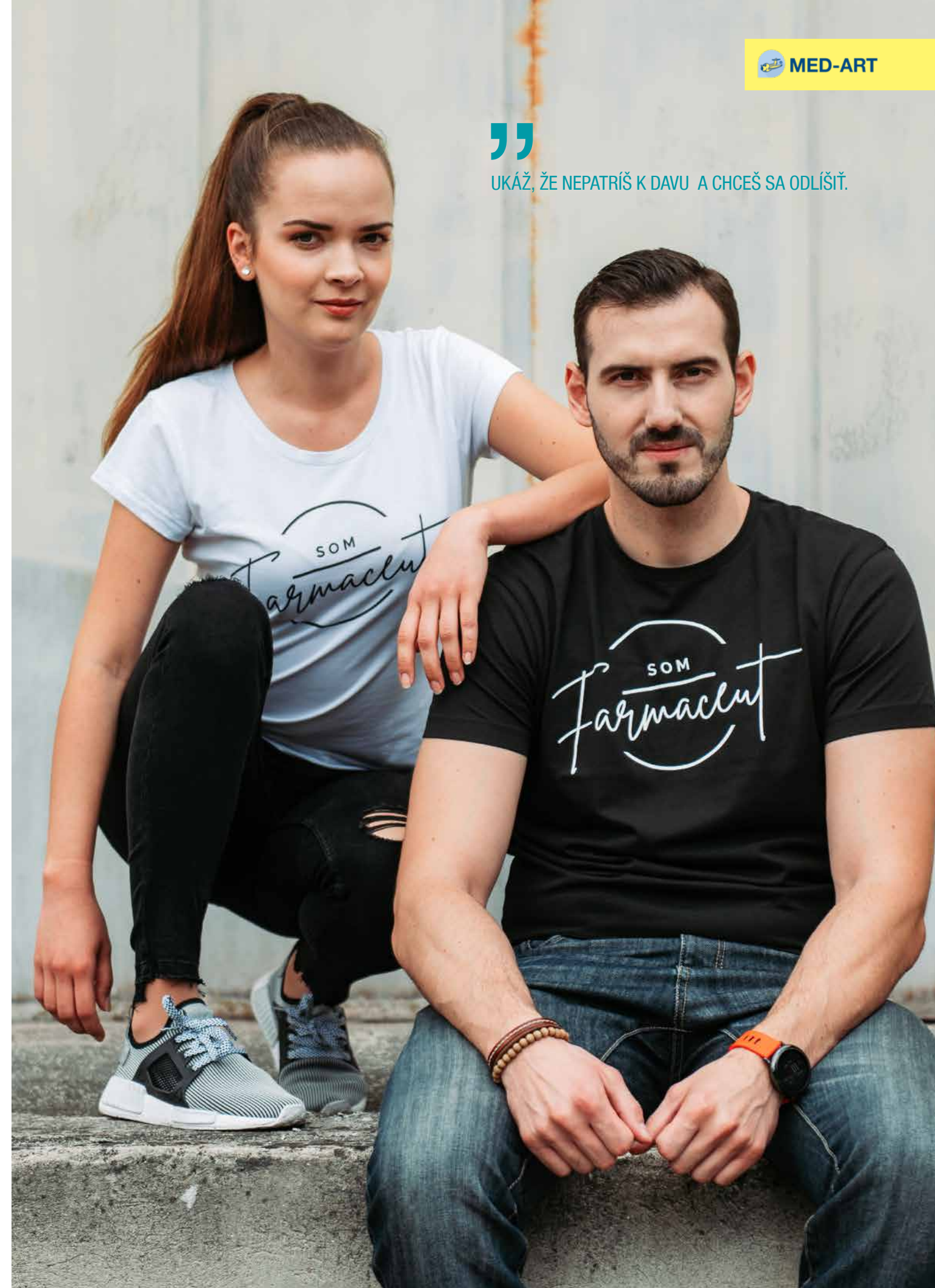
Určite to nie je konečná verzia. Na sezónu jeseň – zima pripravujeme špeciálnu kolekciu, ktorá sa, myslím, bude každému pravému farmaceutovi páčiť. Prezradím len, že to bude ešte viac farmaceutické ako nápis Som farmaceut.

● **Bude nová kolekcia určená len na využitie v lekární?**

Bude určená aj do lekárne, ako i predchádzajúca, ale nielen tam. Jedna vec je ukázať pacientovi, kto som, a druhá celému svetu, v tom skromnejšom prípade Slovensku.

UKÁŽ, ŽE NEPATRÍŠ K DAVU A CHCEŠ SA ODLÍŠIŤ.

● Ako je nastavená komunikácia značky?

Komunikácia je nastavená tak, aby prezentovala farmaceutov, ktorí ju nosia. Začali sme módnu prehliadkou na seminári v Novom Smokovci, kde nás veľmi milo prekvapili spontánne nápady farmaceutov z Košíc, Nitry, Moldavy nad Bodvou, Žiliny, Prešova a Nových Zámkov. Naozaj máme na tento deň veľmi príjemné spomienky a myslím, že aj naši kolegovia, ktorí sa tiež na vytvorení značky podieľali.

Našími „tvármi“ pre prvú kolekciu sa stala PharmDr. Patrícia Martišovičová z Lekárne Dami v Nitre a PharmDr. Gábor Szolgai z Lekárne Viktória v Dunajskej Strede, ktorých môžete vidieť v tomto časopise, na našom Instagrame, kde nás nájdete ako medart_sk a aj na stránke www.somfarmaceut.sk. Postupne budeme predstavovať ďalších a ďalších, pokiaľ bude zo strany farmaceutov záujem.

● Aké sú zatiaľ na značku ohlasy farmaceutov?

Celá komunikácia značky je skutočne uvoľnená. Čo nás veľmi teší, sú nenútené reakcie farmaceutov, či už na Instagrame, alebo na Facebooku v skupine, ktorá združuje veľkú časť farmaceutickej obce na Slovensku. Sociálne siete sú pre nás asi hlavným zdrojom spätnej väzby a tiež semináre, kde sa stretávame s farmaceutmi osobne. Zatiaľ sme si vypočuli len

chvály, ale nie sme naivní, určite sú aj takí, ktorí nie sú so značkou stotožnení. Ale to je v poriadku, každý má právo na slobodnú voľbu.

● Ako sa farmaceuti k produktom dostanú?

Exkluzívna edícia je dostupná výhradne pre partnerov spoločnosti MED-ART, s. r. o., a objednávanie je možné telefonicky na bezplatnom telefónnom čísle 0800 606 700, prípadne emailom na adrese objednavky@med-art.sk. Výhodou je, že produkty dodáme až k vám do lekárne. Celá ponuka je vždy dostupná na www.somfarmaceut.sk.

● Je niečo, čo by ste chceli farmaceutom odkázať?

Keď sa vrátíme ku komunite, boli by sme radi, ak by značka Som farmaceut patrila samotným farmaceutom a vytvárali si ju oni. My sme začali a týmto by sme chceli farmaceutov vyzvať, pokiaľ majú nejaký dobrý nápad, tip, ktorý by potešil kolegov, napíšte nám na marketingnr@med-art.sk, určite niečo spoločne vymyslíme 😊.

TEXT: MED-ART

FOTO: archív MED-ART

Značka SOM FARMACEUT od MED-ART

Je určená každému farmaceutovi bez rozdielu pohlavia, veku, národnosti, miesta bydliska, či štýlu.

Chcem ukázať, kto som.

Som relevantný zdroj akýchkoľvek informácií o liekoch, pretože viem o nich všetko.

SOM FARMACEUT.

Tak prečo to skrývať?!

STAČÍ JEDEN KLIK

www.somfarmaceut.sk

Staré lekárske umenie

V MODERNEJ LEKÁRNI

Mgr. Patrik Bilanin
tajomník SLeK

Ako malý chlapec som sa občas hrával v lekárni mojej mamy. V tom čase mojou obľúbenou „lekárskou“ činnosťou bolo v spolupráci s tetou laborantkou označovanie balení liekov cenovkami. Oveľa viac ma však fascinovala tajuplná práca za dverami laboratória. Keď sa mi doň podarilo párkrát nahliadnuť, zbadal som množstvo nástrojov podobných alchymistickému náčinu z rozprávok. Celé laboratórium bolo pre mňa záhadou, ktorej skutočný význam sa mi podarilo objasniť až po štúdiu farmácie o niekoľko rokov neskôr.

Rovnako význam individuálne pripravovaných liekov (IPL) a ich prínos v starostlivosti o zdravie pacienta si uvedomujeme aj v Slovenskej lekárskej komore. Problém výpadkov hromadne vyrábaných liekov trápi v súčasnosti farmaceutov v celej Európe. Práve IPL vedia byť v týchto situáciách často vhodnou alternatívou pri poskytovaní lekárskej starostlivosti.

Okrem toho sú IPL nenahradiťelné aj pri zabezpečovaní špecifického terapeutického režimu pre konkrétneho pacienta, či už z dôvodu nedostupnosti vhodnej liekovej formy hromadne vyrábaných liekov, alebo chýbajúcej potrebnej koncentrácie, hlavne v prípade pediatrických pacientov.

Aj napriek klesajúcemu trendu ich preskripcie a napriek prevahe moderných liekov majú IPL v lekárni veľmi dôležité miesto aj v dnešnej dobe.

Prezídium Slovenskej lekárskej komory sa preto rozhodlo obnoviť projekt Magistraliter a týmto spôsobom podporiť prípravu IPL v slovenskom lekárskom priestore. Webová podstránka projektu okrem

iného obsahuje zoznam jednotlivých receptúr, ktoré sú postupne dopĺňané.

Našou snahou nie je vytvoriť jednorazový projekt, ale priniesť dynamickú databázu, ktorá vie odpovedať na aktuálne potreby pacientov.

www.slek.sk/magistraliter

Individuálne pripravované lieky v Nemocnici Komárno

V posledných rokoch dochádza k návratu prípravy individuálne pripravovaných liekov (IPL) z takých dôvodov ako častý výpadok dôležitých liekov, prípadne ich reexport do zahraničia, skončená výroba alebo dovoz na Slovensko, alebo prípady, keď požadovaný liek nie je na trhu v potrebnej sile. Táto situácia nás vyzvala k tomu, aby sme vyriešili tieto problémy nahradením jednotlivých hromadne vyrábaných liekov (HVL) prípravou IPL, a to so spoločnými silami lekárníkov.

PharmDr. Hajnalka Komjáthy, PhD.
vedúca lekárne

Individuálne pripravované lieky – IPL patrí k neoddeliteľnej súčasť lekárskej starostlivosti. Ich história siaha až do staroveku. Príprava liekov bola najväčším lekárskeým umením a mnohé kvalitné a úspešné výrobky lekárníkov boli základom aj pre dnešných výrobcov liekov.

Individuálne pripravovaný liek musí spĺňať určité požiadavky týkajúce sa kvalitatívneho zloženia jednotlivých surovín, dodržania správneho technologického postupu prípravy, vhodnej adjustácie, označenia a správneho skladovania. Ďalej musia byť splnené podmienky kladené na čistotu priestorov, za ktorých môže byť liek danej kategórie pripravovaný.

V súčasnosti príprava a výdaj IPL na lekárske predpisy tvorila iba malé percento z celkového výdaja liekov na Slovensku. Dôvody pre pokles prípravy IPL sú viaceré. Sortiment HPL pokrýva skoro všetky požiadavky na lieky predpisované lekármi. Ekonomickým dôvodom je nízka taxa laborum, príprava IPL je finančne nedostatočne ohodnotená aj časovo náročná. Ďalším dôvodom je chýbajúca spolupráca medzi lekárom a lekárníkom.

Za uplynulé obdobie sme v Nemocnici Komárno pripravovali rôzne liekové formy, napríklad:

- masť obsahujúci mupirocín 2 %, lidokaínový krém v masťovom základe Pentravan®, masť pri paravazácii po podaní určitých cytostatík,
- liečivé peny obsahujúce mikonazol, minoxidil a kofeín, dexametazón, ichtamol, hydrokortizón, dexpantenol,
- perorálne suspenzie obsahujúce omeprazol, nystatín a klindamycín v suspenznom základe SyrSpend®,
- vaginálne čapíky s obsahom metronidazolu a mikonazolu, čapíky s obsahom papaverínu a paracetamolu,
- rektálne čapíky s obsahom prednizónu, čapíky s lidokaínom a čapíky na hemoroidy s peruánskym balzomom a tetrakaínom,

- prášky obsahujúce ióny (NaCl, KCl, NaHCO₃) a glukózu slúžiacu ako rehydratačný roztok pre darcov krvi,
- kapsule s obsahom metronidazolu, KCl, dexametazónu, digoxínu.

Z dôvodu dlhodobej nedostupnosti viacerých očných kvapiek sme pristúpili k ich príprave v našom laboratóriu vybavenom laminárnym boxom.

PRÍPRAVA OČNÝCH KVAPIEK

Príprava sterilných liekov je oblasť, s ktorou sa farmaceut oboznámi už počas štúdia na univerzite. V nemocničných lekárnach je príprava očných liekov základnou požiadavkou. Pri ich výrobe sú kladené vyššie nároky na personálne a materiálo-technické vybavenie, takže príprava vo verejných lekárnach je zriedkavá.

Dlhodobý výpadok očných liekov trvajúci od januára nás podnecoval k tomu, aby sme sa pokúsili poskytnúť nedostupné očné lieky aspoň svojim pacientom v okolí. Najskôr sme museli zabezpečiť všetko, čo príprava sterilných liekov obnáša. Podali sme žiadosť o laminárny box, obnovili sme si znalosti z odbornej literatúry, článkov a vďaka PharmDr. Kataríne Šumskej na NÚDCH sme si prípravu mohli aj precvičiť. Počítali sme kryoskopické hodnoty a gramáže izotonizačných prísad aj veľkých netabelizovaných molekúl, preštudovali sme predpisy vzťahujúce sa na očné lieky (Zákon č. 362/2011 Z. Z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach), na správnu lekársku prax (Vyhláška MZ č. 129/2012 Z. Z. o požiadavkách na správnu lekársku prax).

Premysleli a naplánovali sme samotnú realizáciu prípravy: kedy a ako budeme pripravovať, zostavili sme dezinfekčný program, preštudovali sme možnosti lekárskeho softvéru kvôli taxovaniu receptov. Oslovili sme kolegov farmaceutov z celého Slovenska, ktorí sa zaoberajú prípravou očných kvapiek, medzi nimi aj pani Mgr. Annu Štrícovú, aby sa s nami podelili o svoje znalosti a skúsenosti.

Ďalej sme potrebovali získať konkrétne receptúry na prípravu kvapiek. Tradičné recepty na očné kvapky s pilokarpínom, homatropínom, tetrakainom sme prevzali od kolegov. Prehľadávali sme odborné články, v ktorých sme našli receptúru na prípravu kvapiek s jód povidónom, chýbajúce recepty ako dexame-tazónové kvapky alebo kvapky s diklofenakom či s jodidom draselným sme zostavili. Pri zostavovaní receptov sme všetko konzultovali s kolegami farmaceutmi, lekármi a podľa ich rád a našich chemicko-technologických znalostí sme vytvorili výsledný recept. Pri každej jednej koncentrácii sme prepočítali navážky izotonizačnej prísady a ak bolo potrebné, upravili sme množstvá. Dokonca sme hotové kvapky testovali aj na sebe, aby sa k pacientovi dostal čo najlepší liek.

Okolnosti sa rozvíjali postupne. Na laminárny box, konzultácie s kolegami, pozbieranie receptov, návštevu na NÚDCH sme čakali približne dva mesiace, potom sme oslovili očných lekárov v našom okolí. Naša otvorenosť a flexibilita ich potešila, navyše aj u pacientov vyvolala informácia o očných kvapkách pozitívne ohlasy.

Napriek tomu, že očné kvapky majú vyššie nároky na skladovanie a uchovávanie v chladničke, čím je obmedzená ich preprava, prínos bol väčší: ako farmaceuti sme dokázali nahradiť nedostupný liek, ktorý sa pomocou lekára dostal k pacientovi a dopomohli sme mu tak k lepšej kvalite života.

IPL PRE PACIENTOV PODSTUPUJÚCICH LIEČBU CYTOSTATIKAMI NA ZMIERNENIE NEŽIADUCICH ÚČINKOV

V Nemocnici Komárno sa nám naskytla príležitosť úzko spolupracovať s onkologickým oddelením. Pre nás, farmaceutov, bola táto spolupráca inšpiráciou, aby sme prispeli ku komplexnej liečbe onkologických pacientov a stali sa súčasťou multidisciplinárneho tímu. Naším cieľom bolo pomôcť v podpornej terapii onkologického pacienta. Po konzultácii s klinickými a radiačnými onkológmi sme vytvorili nové receptúry zamerané na zmiernenie nežiaducich účinkov rádio-

terapie a chemoterapie s optimálnejším zložením ako dostupné prípravky.

Ako príklad uvádzame nasledovné IPL:

- pena s dexpanenolom na dôkladnú hydratáciu pokožky po rádioterapii. Pripravená pena mala 10 % koncentráciu s použitím základu espumil a bola adjustovaná do penového dispensátora pre pohodlnejšie dávkovanie. Pantenolové peny dostupné v lekárňach majú zvyčajne 5 – 6 % koncentráciu, ale so zvyšovaním koncentrácie rastie aj hydratačný a regeneračný účinok dexpanenolu,
- betametazónový krém s použitím univerzálneho základu Basifarm® s lokálnym účinkom na upokojenie zapálenej pokožky po rádioterapii. Toto zloženie preukázalo lepší účinok u všetkých pacientov ako po aplikácii triamcinolónu. Pacienti cítili úľavu už od druhého dňa po aplikácii,
- masť na akútnu a chronickú paravazáciu s obsahom heparínu, lidokaínu a betametazónu, s použitím octanového krému ako základu, ktorý poskytuje rýchlu úľavu a zmiernuje opuch pri únike cytostatika do mimožilového priestoru,
- telové mlieko na suchú pokožku ako následok rádioterapie s vysokým obsahom urey,
- tetrakainové pastilky na zmiernenie bolestivých lézií v ústach vyvolané rádioterapiou.

Starostlivosť o onkologického pacienta má byť komplexná, aby utrpenie v procese náročnej liečby bolo čo najmenšie. Ako farmaceuti sme prispeli svojimi vedomosťami o IPL zmiernujúcich nežiaduce účinky terapie.

Príprava IPL je neodmysliteľnou súčasťou práce farmaceuta a prispieva k tomu, že lekár je vďaka nej zdravotnícke zariadenie a nie obchod. V tomto duchu sa pokúsime o návrat IPL, ktorých príprava je dôkazom odbornosti farmaceutov. Príprava magistraliter liekov je príležitosťou, ako prispieť k optimalizácii farmakoterapie a podieľať sa na individualizovaní terapie pacienta zohľadnením jeho veku, hmotnosti alebo znížených funkcií eliminačných orgánov. HPL lieky tieto požiadavky často nespĺňajú a dochádza k porušovaniu zásad užívania liekov, napríklad polenie filmom obalených tabliet alebo tabliet s riadeným uvoľňovaním z dôvodu nedostupnosti lieku s nižšou silou.

TEXT: Lekárň, Nemocnica Komárno, s. r. o.

FOTO: Lekárň, Nemocnica Komárno, s. r. o.

TZMO SLOVAKIA v znamení zmien

Otvorením nového administratívno-logistického komplexu v Senci, ktorý pokryje zásobovanie nielen slovenského, ale aj rakúskeho trhu, zavŕšila spoločnosť TZMO Slovakia v januári 2019 rok plný zmien.

Spoločnosť TZMO Group, do ktorej TZMO Slovakia patrí, má takmer 70-ročnú históriu a skúsenosti vo výrobe a predaji prvotriednych hygienických, kozmetických a zdravotníckych výrobkov. Značky Seni, Bella, Happy či Matopat si obľúbili zákazníci na všetkých kontinentoch sveta. S viac ako 8 000 zamestnancami a vlastnými výrobnými závodmi v štyroch krajinách Európy a Ázie prináša skupina TZMO svoje výrobky do takmer 80 krajín na celom svete.

VSTUP NA SLOVENSKO

Na slovenský trh vstúpila spoločnosť pred 17-timi rokmi pod názvom Bella Sk. Hygienické výrobky Bella a Happy sú dnes známe najmä ženám a mamičkám s deťmi, značku inkontinenčných pomôcok Seni a ošetrojúcej kozmetiky Seni Care či zdravotnícke výrobky Matopat zas poznajú najmä klienti zdravotníckych a sociálnych zariadení.

Po viacerých zmenách sídla, ktoré kopírovali vývoj spoločnosti, firma začiatkom roka 2019 opustila Bratislavu a udomácnila sa v logistickom parku v Senci.

NOVÉ SÍDLO

Nový administratívno-logistický komplex sa rozkladá na ploche takmer 8 500 m². Sklad denne opúšťa tovar uložený na 2 100 paletových miestach. Strategická poloha a bezprostredné napojenie na diaľničnú sieť boli jedným z hlavných kritérií pre výber nového sídla spoločnosti. Umožnia tak rýchlejšie a kvalitnejšie zásobovanie zákazníkov. Symbolickým prestrihnutím pásky v Senci sa TZMO Slovakia a jej klientom otvárajú nové možnosti – ďalšieho rozširovania sortimentu a flexibilnejšieho reagovania na požiadavky zákazníkov.

SPOLOČENSKÁ ÚLOHA

Popri predaji a distribúcii tovaru však TZMO Slovakia nezabúda ani na svoju spoločenskú úlohu. Pravidelne organizuje a podporuje mnohé prospešné podujatia: futbalový turnaj pre hráčov s mentálnym znevýhodnením Seni Cup, neziskovú organizáciu Plamienok, projekt Senior boxy – ako sa postarať o blízkeho, vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov na regionálnej i celosvetovej úrovni či najmilšie preteky na Slovensku – preteky lezúňov.

Rozvoj a napredovanie firmy TZMO Slovakia bolo, je a bude možné len vďaka pretrvávajúcej priazni obchodných partnerov a verných zákazníkov, ktorí výrobky skupiny TZMO nakupujú a používajú. Za to im patrí veľká vďaka a príslub, že ich spokojnosť zostane aj naďalej hlavnou motiváciou všetkých aktivít spoločnosti.

TEXT: redakcia v spolupráci s TZMO

FOTO: TZMO Slovakia

KOLAGÉN

ZEEN

by Roal

bez kompromisov

Spoločnosť ROAL group, s. r. o. pôsobí na slovenskom trhu už niekoľko rokov. S predajom a distribúciou kolagénu má bohaté skúsenosti, a preto sa majiteľ spoločnosti rozhodol v novembri v roku 2018 vyvinúť vlastný kolagén, ktorý by sa zaradil medzi najlepšie kolagény nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí. Čím je výnimočný, sa dočítate v rozhovore s tvorcom značky Rolandom Kertészom.

● Čo je to kolagén?

Kolagén predstavuje pre ľudský organizmus veľmi dôležitú stavebnú zložku. Zabezpečuje hydratáciu a pružnosť pokožky, vlasov a nechtov. Prirodzená produkcia kolagénu v ľudskom organizme po 25. roku života v tele každoročne klesá a po 35. roku sa kolagén netvorí už takmer vôbec. Vďaka dopĺňaniu kolagénu môžete predísť lámavosti vlasov a nechtov. Kolagén výborne pôsobí na regeneráciu svalov a pohybového aparátu, pri bolestiach kĺbov, oslabenej chrupavke a rednutí kostí. Zvyšuje elasticitu pokožky, spomaľuje jej starnutie a pomáha vyhladiť vrásky. Pokiaľ ho máme nedostatok, môže sa to prejaviť hlavne problémami s pohybovým aparátom, lámavými vlasmi, nechtami či problémami s pokožkou.

● Čím je výnimočný ZEEN COLLAGEN?

Výnimočnosť nášho kolagénu je hlavne v tom, že sa vyrába na Slovensku a používame len tie najkvalitnejšie suroviny ako napríklad francúzsky prémiový morský kolagén. Denná dávka obsahuje až 6000 mg, čo je spomedzi kvalitných kolagénov jedna z najvyšších dávok hydrolyzovaného kolagénu (kolagén v prášku). Je trojzložkový, obsahuje kolagén typu I, II, III. Je bioaktívny, čiže podporuje prirodzenú produkciu kolagénu v tele a navyše je bez chemických prísad, umelých farbív, rybieho zápachu a pachuti. Pre zákazníkov, ktorí majú radi ochutené výživové doplnky, máme na výber aj kolagén obohatený o citrónovú príchuť.

● Pre koho je určený ZEEN COLLAGEN?

Pre všetkých, ktorým na sebe záleží. ZEEN COLLAGEN je určený pre ľudí, ktorí majú problémy s kĺbami, kosťami, bolia ich kolená a ťažko sa im hoja rany, ale aj pre tých, ktorých trápia prvé vrásky či pigmentové škvrny, lámavé a krehké vlasy a nechty.

Predseda organizácie DebRA SR:
Marián Várka (na foto s chorou dcérkou)
<http://www.debra-slovakia.org/>

Konateľ spoločnosti Roal group (ZEEN COLLAGEN):
Roland Kertész
<https://zeencollagen.com/>

● Vieme, že okrem predaja a distribúcie sa venujete aj sponzorovaniu dobrovoľnej neziskovej organizácie pre podporu rodinám postihnutých chorobou Epidermolysis bullosa (EB), tzv. choroba motýľích krídel?

Áno, tejto organizácii sme darovali niekoľko krabičiek kolagénov, pretože vieme, že kolagén pri tejto chorobe môže dopomôcť k zlepšeniu stavu kože, a tak predísť bolestiam. Máme potvrdené informácie, že pacientom užívanie kolagénu veľmi pomáha.

Postreh pacientky: „Jeho užívanie mi pomohlo rýchlejšie hojiť rany, dokonca niektoré bez jaziev. Taktiež mi pomohol s bolesťami kĺbov a kostí, pretože pri tejto chorobe bolia nielen rany, ale veľmi aj kosti a kĺby. Avšak pri pravidelnom používaní kolagénu bolesti ustúpili, nič ma nebolelo. Koža bola iná, pevnejšia a bez akýchkoľvek začervenanych prejavov.“

”

ZEEN COLLAGEN, KOLAGÉN BEZ KOMPROMISOV, KTORÝ NAPOMÁHA NIELEN VAŠEJ KRÁSE, ALE AJ ZDRAVIU.

● Čo je choroba Epidermolysis bullosa congenita (EB), choroba tzv. motýľích krídel?

Epidermolysis bullosa (EB) je vrodené zriedkavé genetické ochorenie kože s incidenciou 1/50 000, ktoré sa prejavuje extrémne zraniteľnou kožou a sliznicami. Spôsobuje ho mutácia niektorého z génov podieľajúcich sa na stavbe pokožky a epitelálnych buniek na bazálnu laminu, ako sú gény pre keratín, plektín, laminín, kolagén či integrín. Jeho závažnosť sa pohybuje od mierneho až po smrteľné. Toto vzácne ochorenie postihuje rovnako dievčatá aj chlapcov, všetky rasy, etniká. Pre deti s ochorením sa často používa označenie „motýlie deti“ a pre ochorenie choroba „motýľích krídel“, pretože koža pacientov je taká jemná a krehká na dotyk ako motýlie krídla. Ochorenie nie je nákazlivé ani prenosné na iného človeka. Nepostihuje intelekt. EB sa vyskytuje v štyroch základných formách – simplex (EBS), junkčná (JEB), dystrofická (DEB) a syndróm Kindlerovej. Známych je viac ako 30 podtypov ochorenia. Forma EB sa diagnostikuje histopatologickými metódami a je určená tým, ako hlboko v štruktúre kože dochádza k defektom.

● Ako sa táto choroba prejavuje?

Prejavy EB sú rôznorodé. Najčastejšie sa prejavuje tvorbou bolestivých, ťažko sa hojajúcich pľuzgierov a rán na koži v rôznom rozsahu, a to aj pri najjemnejšom dotyku, tlaku či buchnutí, a na slizniciach dutiny ústnej, nosa, očí, dýchacieho, urogenitálneho ústrojenstva a do istej miery aj v svaloch. Je nutné prijímať kašovitú, mixovanú stravu. Prsty na rukách a nohách majú tendenciu zrasť do pästi, čo spôsobuje invaliditu už v rannom veku. Nie je možná ani dlhšia chôdza, vysoká je aj zraniteľnosť pokožky pri bežných činnostiach – hraní, sedení, chôdzi, jedle, obliekaní, nosení oblečenia a pod.

● Aké máte plány do budúcnosti?

Náš kolagén sme vyvíjali dlhodobo na základe rôznych štúdií a prieskumov, aby sme na konci našej cesty uviedli na trh ten najexkluzívnejší produkt nielen na slovenskom trhu, ale aj v zahraničí. Naše plány do budúcnosti predstavujú dostať náš produkt medzi popredné svetové značky výživových doplnkov.

TEXT: redakcia v spolupráci s Roal group

FOTO: archív Roal group

XXVIII. SYMPÓZIUM KLINICKEJ FARMÁCIE
LÍVIE MAGULOVEJ na tému:

Klinická farmácia v nemocničnom prostredí, na špecializovaných pracoviskách a vo verejných lekárňach

Klinická farmácia je špecializovaný interdisciplinárny farmaceutický odbor, ktorého úlohou je podieľať sa na bezpečnom a racionálnom používaní liekov u zdravého a chorého človeka.

Vznik a vývoj odboru bol podmienený potrebou predchádzať riziku poškodenia zdravia občanov v dôsledku nesprávneho užívania liekov a zabezpečiť podmienky pre dosiahnutie optimálneho účinku liekov na organizmus.

Klinickí farmaceuti na lôžkových oddeleniach začali pracovať už v 80. rokoch minulého storočia. Postupne sa niektorí klinickí farmaceuti stali súčasťou oddelení klinickej farmakológie, iní pracovali ako samostatní klinickí farmaceuti na jednotlivých klinikách/oddeleniach alebo v rámci nemocničnej lekáreň.

Odbor klinická farmácia sa sústreďuje predovšetkým na liekovú informatiku, monitorovanie hladín liekov, klinické sledovanie liekov, farmakoterapiu vybraných skupín pacientov (napríklad tehotných a dojčiacich žien, starších pacientov, pediatrických pacientov, polymorbidných pacientov, dialyzovaných pacientov a pod.), nežiaduce účinky liekov, interakcie liekov, toxikológiu, farmakoekonomiku, farmakoepidemiológiu, farmakovigilanciu. Hlavné stratégie odboru sú maximalizácia terapeutической účinnosti, minimalizácia rizík farmakoterapie, minimalizácia nákladov spojených s farmakoterapiou.

Klinickí farmaceuti ako odborníci v oblasti liečiv sú súčasťou zdravotnej starostlivosti v riešení problémov súvisiacich s užívaním liekov. Práca klinických farmaceutov odráža aj požiadavky zdravotníckeho

zariadenia, v ktorom pracujú. Môžu sa zameriavať na antibiotickú liečbu, cytostatickú liečbu, antituberkulotiká, intoxikácie liekmi a inými noxami, liečbu kardiovaskulárnych ochorení, geriatrickú a pediatrickú farmakoterapiu, liečbu bolesti, imunosupresívnu liečbu, parenterálnu a enterálnu výživu a pod.

Klinickí farmaceuti pracujúci v nemocniciach, na špecializovaných pracoviskách a iných lôžkových zariadeniach majú k dispozícii dostatok údajov o pacientoch (anamnéza, diagnóza, laboratorné výsledky, progresia ochorenia), sú v priamom kontakte s ošetrovateľmi, zdravotníkmi, sestrami, a tak môžu interaktívne riešiť liekové problémy s ohľadom na aktuálny zdravotný stav pacientov. Na druhej strane farmaceutom vo verejných lekárňach tieto informácie chýbajú, ale sú zasa ľahko dostupným článkom zdravotníckej starostlivosti a majú prehľad aj o samoliečení pacienta. Môžu poskytovať služby v klinickej farmácii pacientom na ambulantnej úrovni a spolupracovať s ambulantnými lekármi. Verejní lekárnici poskytujú informácie o správnom užívaní liekov,

interakciách, nežiaducich účinkoch, vhodných kombináciách s voľnopredajnými liekmi a doplnkami výživy pri dispenzácii, ale aj pri individuálnych konzultáciách s pacientmi. V rámci rozbehnutých projektov vo verejných lekárňach sa vykonáva napríklad primárny skríning rizikových faktorov cievnej mozgovej príhody, liekové, nutričné a suplementačné poradenstvo, poradenstvo ohľadom užívania liekov ženám počas dojčenia, rodičom detských pacientov, geriatrických pacientom, hodnotenie interakcií a pod.

Vzdelávanie v klinickej farmácii je v súčasnosti zabezpečené na pregraduálnej aj postgraduálnej úrovni. Klinicky orientované predmety sa vyučujú na Farmaceutickej fakulte UK Bratislava už niekoľko desaťročí. V odbore klinická farmácia prebieha aj rigorózne konanie a doktorandské štúdium. Špecializačné štúdium v odbore klinická farmácia na Slovenskej zdravotníckej univerzite prebieha už štvrté desaťročie. Najskôr bola klinická farmácia základným špecializačným odborom, v súčasnosti nadväzuje na špecializáciu v špecializačnom odbore lekárenstvo.

Sústavné vzdelávanie v klinickej farmácii poskytujú aj pravidelné sympóziá a pracovné konferencie Sekcie klinickej farmácie SFS, o. z. SLS, ktoré sa konajú pravidelne každý rok. Pracovné konferencie sú zamerané na liekové problémy jednej farmakologickej skupiny liekov alebo jednej skupiny špecifických pacientov. Sympóziá poskytujú širší pohľad na prácu klinických farmaceutov, na vedu a výskum klinicky zameraných farmaceutov, na možnosti ďalšieho vzdelávania, na spoluprácu s lekármi, na prácu klinických farmaceutov v zahraničí a riešenie širších farmakoterapeutických problémov v klinickej praxi, na vedeckých pracoviskách, v liekových agentúrach a v biomedicínskom výskume.

21. septembra 2019 vás pozýva Sekcia klinickej farmácie SFS, o. z. SLS v spolupráci s MED-ART educatio na XXVIII. sympóziu klinickej farmácie Lívie Magulovej, ktorého ústrednou témou bude Klinická farmácia v nemocničnom prostredí, na špecializovaných pracoviskách a vo verejných lekárňach. Účastníci sympózia sa budú môcť oboznámiť s výsledkami práce a výskumu klinických farmaceutov na všetkých úrovniach farmaceutickej starostlivosti a so zaujímavými kazuistikami, ktoré farmaceuti vo svojej klinickej praxi riešili. Dúfame, že toto sympóziu prispieje k ďalšiemu vzdelávaniu farmaceutov, rozvoju klinickej farmácie vo všetkých oblastiach zdravotnej starostlivosti a k dostupnosti klinickej farmácie pacientom vo všetkých častiach Slovenska.

Za programový výbor: PharmDr. Mária Göbbová, PhD., klinická farmaceutka, hlavná odborníčka pre odbor klinická farmácia, MZ SR, vedecká sekretárka Sekcie klinickej farmácie, SFS, o. z. SLS

FOTO: archív redakcie

Sekcia klinickej farmácie,
Slovenská farmaceutická spoločnosť o. z.,
Slovenská lekárska spoločnosť,
MED-ART educatio,
Slovenská lekárska komora,
Katedra farmakológie a toxikológie,
Farmaceutická fakulta,
Univerzita Komenského v Bratislave,
Ústav farmácie,
Lekárska fakulta,
Slovenská zdravotnícka univerzita Bratislava

VÁS POZÝVAJÚ NA

XXVIII. SYMPÓZIUM KLINICKEJ FARMÁCIE LÍVIE MAGULOVEJ VI. ZOBORSKÉ LEKÁRNICKÉ DNI MED-EXPO Nitra 2019

NA TÉMU

**Klinická farmácia v nemocničnom
prostredí, na špecializovaných
pracoviskách a vo verejných lekárňach**

MIESTO A DÁTUM KONANIA KONFERENCIE:

**Agrokomplex Nitra,
21. september 2019**

PharmDr. Mária Göbbová, PhD.,
klinická farmaceutka,
hlavná odborníčka pre odbor
klinická farmácia, MZ SR,
vedecká sekretárka Sekcie klinickej
farmácie, SFS, o. z. SLS

DNA —

prejavy, liečba

DNA JE CHRONICKÉ OCHORENIE KÍBOV, prejavujúce sa ukladaním kryštálov kyseliny močovej v tkanivách tela. Ohrozuje predovšetkým ľudí (prevažne mužov) s určitou životosprávou. Vysoký príjem mäsa, vnútorností a alkoholu sú rizikové faktory, ktoré spôsobujú dnu. Výskyt dny sa v posledných desaťročiach zvýšil – v určitom štádiu života postihuje táto choroba okolo 1 – 2 % obyvateľov západného sveta. Predpokladá sa, že k tomuto nárastu dochádza kvôli rozvoju rizikových faktorov u populácie, ku ktorým patrí metabolický syndróm, predĺženie očakávanej dĺžky života a zmeny v spôsobe stravovania.

Dna bola v histórii známa ako „choroba kráľov“ či „choroba bohatých“. Obvykle je charakterizovaná opakujúcimi sa záchvatmi akútnej zápalovej artritídy, prejavujúcej sa začervenaným, veľmi citlivým a horúcim opuchom kĺbov. Najčastejšie je postihnutý kĺb pri koreni palca na nohe (približne 50 % prípadov). Choroba sa však môže prejaviť aj ako tofus, obličkové kamene alebo urátová nefropatia. Spôsobená je zvýšenou hladinou kyseliny močovej v krvi. Kyselina močová kryštalizuje a vzniknuté kryštáliky sa ukládajú v kĺboch, šľachách a okolitých tkanivách.

PREJAVY DNY

Ochorenie dnou sa vyznačuje predovšetkým bolesťou kĺbov, ktorá je neznesiteľná. Kĺby môžu byť začervenané, opuchnuté a na dotyk veľmi bolestivé. Prvým postihnutým kĺbom býva predovšetkým kĺb palca na nohách, kde najčastejšie vznikajú kryštáliky kyseliny močovej. Koža nad postihnutým kĺbom je taká napnutá, že odráža svetlo.

Ochorením trpia najčastejšie muži nad 40 rokov, ale existujú aj výnimky medzi mladšími mužmi. U žien sa choroba vyskytuje ojedinele a ohrozené sú spravidla

až po prechode. Rizikovým faktorom pre vznik dny je výskyt tohto ochorenia v rodine, nadváha, konzumácia alkoholu, stres a nezdravý životný štýl.

LIEČBA DNY

Diéta a užívanie liekov napomáhajúcich vylučovaniu kyseliny močovej sú hlavné pri liečbe tejto choroby. Diéta spočíva predovšetkým v obmedzení príjmu nukleoproteínov. Z potravín ich obsahujú predovšetkým vnútornosti, mäsové výrobky, morské ryby, strukoviny a celkom vylúčená je konzumácia alkoholu. Dôležitý je dostatočný príjem tekutín. Pri akútnych záchvatoch dny sa užívajú lieky proti bolesti a lieky tlmiace zápalové procesy. Bezprostrednou pomocou je prikladanie ľadového obkladu na postihnuté kĺby.

Rovnako ako pri každom chronickom alebo dlhodobom ochorení je nutné sa s chorobou vyrovnávať a naučiť žiť. V dobe bez akútnych príznakov dny, pokiaľ vám to váš stav umožňuje, športujte. Športom znižujete koncentráciu kyseliny močovej.

Dôležité je pri liečbe dny odstrániť jej príčinu, t. j. vysokú koncentráciu kyseliny močovej v krvi. K tomu,

samozrejme môžu pomôcť tabletky na zníženie jej objemu v tele. V podstate je dôležitá liečba dny podporiť vhodnou diétou a znížiť príjem purínov v potravinách. Lekár by vám mal odporučiť, aké potraviny sú pre vás vhodné a nevhodné. Dôležité je takisto pri liečbe dny obmedziť konzumáciu alkoholu, kávy a kofeínových nápojov, treba ich piť striedmo.

DIÉTA PRI DNE

Voda a čerešne liečia dnu

Kľúčový je pri liečbe dny pravidelný pitný režim. Vhodná je čistá pramenitá voda, ktorej by sme mali vypiť asi dva až tri litre denne. Podporiť liečbu dny môžu tiež bylinky, predovšetkým žihľava, ktorá je známa svojimi prečisťujúcimi účinkami. Uvarte si preto žihľavový čaj a popíjajte ho trikrát denne. Z ľudovej medicíny je možné odporučiť aj čerešne, pretože obsahujú látky, ktoré pomáhajú zmierňovať dnu.

FARMAKOLOGICKÁ LIEČBA DNY

Symptómy sa obvykle zlepšia po nasadení nesteroidných protizápalových liekov (NSAID), steroidov alebo kolchicínu. Akonáhle akútny záchvat odoznie, hladinu kyseliny močovej možno obvykle udržiavať na nízkej hodnote prostredníctvom zmien životného štýlu; pri osobách s častými záchvatmi prispieva podávanie allopurinolu, febuxostatu v kombinácii s kolchicínom v dlhodobej prevencii.

Pokiaľ sa potvrdí podozrenie na dnu, predpíše lekár vhodné lieky na zníženie koncentrácie kyseliny močovej v krvi. Pretože s ochorením súvisí tiež bolesť kĺbov, môže pri akútnych problémoch predpísať tiež analgetiká alebo antireumatika.

V pokojnom období teda pacient užíva lieky na zníženie koncentrácie kyseliny močovej v krvi a drží diétu s obmedzením príjmu nukleoproteínov, užíva tiež lieky na podporu vylučovania kyseliny močovej. Pokiaľ sa preukáže kyslosť v moči, tak je podávaný liek znižujúci pH moču a tým dochádza k zamedzeniu tvorby obličkových kameňov. Veľmi vhodné sú aj prírodné prostriedky proti dne.

Odporúča sa vysadiť lieky, ktoré zvyšujú koncentráciu kyseliny močovej v krvi (diuretiká).

V akútnom štádiu sa podáva kolchicín, ktorý zastavuje zápalový proces v kĺbe. Ďalej sa užívajú lieky znižujúce bolesť a zápal. Vhodné je boľavý kĺb chladit napríklad rozdrveným ľadom, ktorý cez vhodnú látku priložíte na postihnuté miesto (ľadovanie minimálne 4-krát denne).

TEXT: MUDr. Michal Řehula, internista, Poliklinika Brno, v spolupráci s PHARMASELECT SK

FOTO: archív redakcie

Liečivá s psychostimulačným a nootropickým účinkom dostupné v lekárňach

Aktuálne je v lekárňach dostupných viac prípravkov využiteľných na podporu pamäti, koncentrácie, myslenia, učenia a celkového duševného výkonu (tzv. kognitívne funkcie). Niektoré z uvedených látok majú účinok aj na vigilitu (bdelosť) a sú aj také, ktoré pôsobia iba týmto spôsobom. Podstatné je, že nie všetky uvedené prípravky sú dostupné ako voľnopredajné lieky, ale iba ako výživové doplnky, u ktorých množstvo obsiahnutých látok nemusí byť dostatočné pre vyvolanie požadovaného účinku.

DOSTUPNÉ LIEČIVÁ A AKTÍVNE LÁTKY:

- 1. **Piracetam** – je v lekárňach ako registrovaný liek dostupný bez lekárskeho predpisu.
- 2. **Kofeín** – v rámci voľnopredajných liekov je iba súčasťou kombinovaných prípravkov, samostatne sa nachádza iba vo výživových doplnkoch.
- 3. **Pseudoefedrín** – v rámci voľnopredajných liekov je iba súčasťou kombinovaných prípravkov, vo výživových doplnkoch sa pre riziko vzniku závislosti nepoužíva.
- 4. **Extrakt z ginkga dvojlaločného** – v lekárňach sú dostupné iba ako doplnky výživy, u ktorých obsah extraktu nemusí postačovať na dosiahnutie účinku.
- 5. **Iné fytofarmaká** – dostupné iba vo forme výživových doplnkov s obsahom rastlín a extraktov rastlín bohatých na kofeín – guarana, čaj, maté a pod.

LIEČBA PORÚCH KONCENTRÁCIE, PAMÄTE A KOGNITÍVNYCH FUNKCIÍ (REGISTROVANÉ LIEKY)

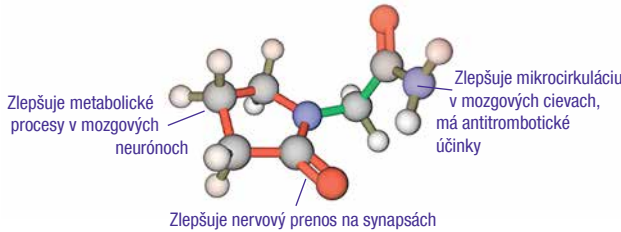
PIRACETAM

Liečivo piracetam je cyklický derivát kyseliny gamma-amino-maslovej (GABA). V súčasnosti sa zaraduje do kategórie tzv. smart drugs, čiže látok podporujúcich vyššiu mozgovú činnosť.

Piracetam sa fyzikálne viaže v závislosti od dávky k polárnej hlavici membránových fosfolipidov, vyvoláva obnovenie lamelárnej štruktúry membrány charakterizované vytváraním komplexov lieku a fosfolipidu. To pravdepodobne vedie k zlepšeniu stability membrány, takže membránové a transmembránové proteíny si môžu udržať alebo obnoviť trojrozmernú štruktúru, ktorá je nevyhnutná pre ich funkciu. Piracetam pôsobí na neuróny a vaskulárny systém.

Vplyv na neuróny

Na úrovni neurónov pôsobí piracetam na membrány rôznymi spôsobmi. Zlepšuje viacero typov neurotransmisie, primárne prostredníctvom postsynaptickej modulácie denzity a aktivity receptora. U ľudí užívajúcich piracetam sa zlepšujú funkcie zapojené do kognitívnych procesov, ako je učenie, pamäť, pozornosť a vedomie. Tento efekt sa týka normálnych jedincov aj osôb so zaznamenanou nedostatočnosťou. Piracetam nemá sedatívny (tlmiaci) účinok. Piracetam zlepšením využitia glukózy a kyslíka bráni vzniku hypoxie (nedostatočnej dispozície kyslíka) v nervových bunkách v mozgu.

Obrázok 1. Mechanizmus nootropického účinku piracetamu

Účinky na vaskulárny systém

Hemoreologické účinky piracetamu na krvné doštičky, červené krvinky a cievne steny spočívajú v zvyšovaní deformability erytrocytov a znížení agregácie krvných doštičiek, adhézie erytrocytov na cievne steny a kapilárnych vazospazmov.

Účinky na krvné cievy

Piracetam inhibuje cievne spazmy bez súbežnej vazodilatačnej aktivity, nevyvoláva „steal“ efekt a nemá ani hypotenzívne účinky.

KOFEÍN

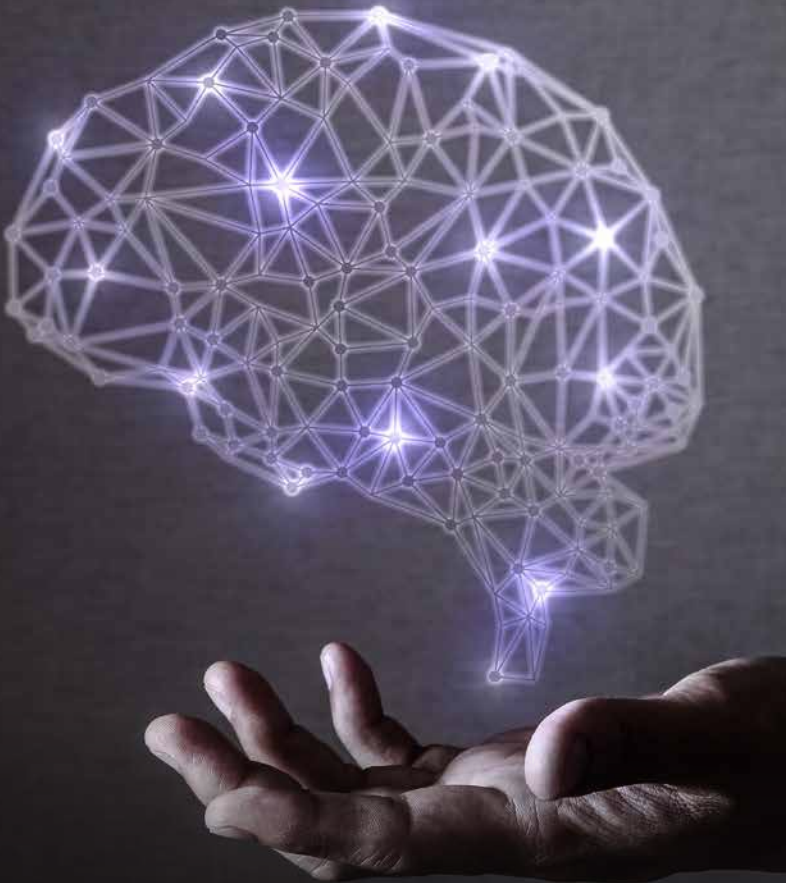
Kofeín sa zvykne zaradovať do skupiny látok označovaných ako „life style drugs“, čiže biologicky aktívnych látok, ktoré sú súčasťou potravín a nápojov konzumovaných na dennej báze.

Kofeín pôsobí ako inhibítor fosfodiesterázy, ktorý rozkladá v bunke cAMP. Podávanie kofeínu preto predlžuje polčas aktivitu cAMP a súvisiacich enzýmov (kináz), ktoré cAMP aktivuje a ktoré sú zodpovedné za zvýšený rozpad glykogénu, zvýšenú glykolyzu a tiež za stimulovanie zvýšeného uvoľňovania neurotransmiterov na báze katecholamínov. Kofeín zároveň blokuje receptory pre adenosín, ktorý prirodzene inhibuje prenos nervových signálov v CNS. Týmto spôsobom kofeín bráni pocitom únavy a zaspávania. Uvedené pôsobenie kofeínu má však stropový efekt. Pri vyššej konzumácii kofeínu dochádza k poruchám koncentrácie a pamäti, sťaženému vnímaniu a učeniu, búšeniu srdca, pokojovému trasu, nervozite a tiež k zvýšenému vylučovaniu moču. Preto by denný príjem kofeínu nemal prekračovať úhrnne 200 – 300 mg. Vzhľadom na uvedený mechanizmus pôsobenia možno konštatovať, že kofeín nemá žiadny pozitívny účinok na kognitívne funkcie (sústredenie, pamäť, myslenie a pod.) a na celkový duševný výkon. Kofeín je súčasťou kombinovaných liekov, obvykle ako doplnok k hlavnej účinnej látke. Samostatne sa nachádza iba vo výživových doplnkoch.

PSEUDOEFEDRÍN

Pseudoefedrín pôsobí ako nepriame sympatomimetikum. Dlhodobé používanie pseudoefedrínu sa neodporúča pre vysoké riziko vzniku a rozvoja závislosti. Ako látka stimulujúca mozgovú činnosť nie je vzhľadom na svoj mechanizmus účinku vhodná (mierny povzbudivý účinok je skôr z kategórie vedľajších účinkov).

Vzhľadom na uvedený mechanizmus pôsobenia možno konštatovať, že podobne ako kofeín ani pseudoefedrín nemá žiadny pozitívny účinok na kognitívne

funkcie (sústredenie, pamäť, myslenie a pod.) a na celkový duševný výkon.

Pseudoefedrín je súčasťou kombinovaných liekov, obvykle ako doplnok k hlavnej účinnej látke. Vo výživových doplnkoch sa vzhľadom na riziko vzniku závislosti nenachádza.

DOPLNKY K LIEČBE PORÚCH KOGNITÍVNYCH FUNKCIÍ (VÝŽIVOVÉ DOPLNKY)

EXTRAKTY Z GINKGO BILOBA

Extrakt z listov ginkgo biloba (ginkgo dvojlaločné) pôsobí na cievy, krv a tkanivá. Zlepšuje mikrocirkuláciu a prietokové vlastnosti krvi tým, že znižuje viskozitu krvi, zlepšuje flexibilitu červených krviniek, inhibuje agregáciu trombocytov. Extrakt z ginkga pôsobí proti spazmom arteriol a znižuje zvýšenú permeabilitu kapilár. Zlepšuje tým výkonnosť pamäti a procesu učenia.

Uvedené pozitívne účinky na kognitívne vlastnosti boli zaznamenané v prípade podávania dávok 120 mg denne a vyšších.

	Podpora metabolizmu mozgových neurónov	Zlepšenie prenosu vzruchu na synapsách	Zlepšenie mikrocirkulácie a prekrvenie CNS	Podpora kognitívnych funkcií	Podpora vigility	Dostupné vo forme lieku bez lekárskeho predpisu
Piracetam	++	++	++	++	+	+
Pseudoefedrín	-	-	-	-	+	(+)
Kofeín	-	-	-	-	++	(+)

Tabuľka 1. Porovnanie účinnosti registrovaných liekov zo skupiny psychostimulancií a nootropík dostupných bez lekárskeho predpisu (podľa účinných látok).

Extrakty z ginkga ako lieky sú viazané na lekársky predpis. Extrakty z ginkga sú dostupné aj vo forme výživových doplnkov, avšak v dávkach, ktoré pri odporúčaných dávkovacích schémach nemusia byť postačujúce pre dosiahnutie zlepšenia kognitívnych funkcií (koncentrácia, pamäť, duševný výkon atď.). Vzhľadom na to sú voľne dostupné prípravky pri podpore kognitívnych funkcií vhodné iba ako doplnok pri podávaní liekov s obsahom piracetamu.

INÉ FYTOFARMAKÁ

V lekárňach je dostupných viacero prípravkov vo forme výživových doplnkov, ktoré obsahujú extrakty z rastlín bohatých na kofeín. Ide o prípravky typu guarana, maté, extrakt z čierneho alebo zeleného čaju a pod. Keďže hlavnou obsahovou a tým aj aktívnou zložkou uvedených prípravkov je kofeín, platia pre tieto výživové doplnky rovnaké limity a obmedzenia ako pre kofeín. To sa týka nielen výhradného vplyvu na bdelosť a nulovej podpory duševného výkonu, pamäti a myslenia, ale aj rizika nadmernej konzumácie.

VŠEOBECNÉ ZÁSADY DISPENZÁCIE PRI PODPORE KOGNITÍVNYCH FUNKCIÍ

Krok 1: PIRACETAM

Piracetam podávaný u dospelého v počiatočnej dávke 1 tableta (1 200 mg) ráno, prípade s pridanou druhou dávkou 1 200 mg na obed. V prípade potreby je dávkovanie možné postupne zvyšovať pridaním druhej rannej tablety, resp. následne druhej obednej tablety. Vyššie dávkovacie schémy by mali byť používané iba po konzultácii s lekárom. Vzhľadom na zníženú mieru vstrebávania a oneskorený nástup účinku po podaní po jedle je vhodné dávku piracetamu užiť krátko pred jedlom.

Krok 2: EXTRAKT Z GINKGO BILOBA

K dlhodobému podávaniu piracetamu je možné odporúčať výživové doplnky s obsahom extraktov z ginkga dvojlaločného. Obmedzenie použitia týchto prípravkov zaznamenávame u osôb s indikovanou antikoagulačnou alebo antiagregačnou liečbou (použitie ginkga by malo byť konzultované s lekárom).

Krok 3: KOFEÍN

V prípade nárazovej potreby podpory vigily je možné piracetam doplniť o kofeín v dennej dávke maximálne 200 až 300 mg. Kofeín môže byť podávaný samostatne alebo prostredníctvom niektorého z fytofarmák bohatých na kofeín (pozor na kumulatívny obsah kofeínu v prípade použitia viacerých prípravkov a potravín bohatých alebo obohatených o kofeín a jeho analógy).

Krok 4: INÉ SUPLEMENTY A DOPLNKY

Podporný účinok na správne fungovanie psychiky majú viaceré vitamíny skupiny B (B1, B5, B6, B9, B12), vitamín C, ďalej magnézium a zinok. Použiť možno aj prípravky s obsahom lecitínu alebo omega-3 nenasýtených mastných kyselín.

Krok 5: REŽIMOVÉ OPATRENIA

Medzi režimové opatrenia podporujúce správne kognitívne fungovanie CNS patria správna hygiena spánku, dostatočný pitný režim a dostatočne prevzdušnený priestor.

VŠEOBECNÉ PODMIENKY PRE DISPENZÁCIU

- V prípade pravidelného používania liekov predpisovaných lekárom je potrebné overiť interakčný potenciál príslušných liečiv. V prípade zaznamenania potenciálnej liekovej interakcie je potrebné poučiť pacienta o postupe vedúcom k maximálnej eliminácii rizika prejavu liekovej interakcie.
- V prípade príležitostného používania liekov dostupných bez lekárskeho predpisu je potrebné overiť interakčný potenciál príslušných liečiv. V prípade zaznamenania potenciálnej liekovej interakcie je potrebné poučiť pacienta o postupe vedúcom k maximálnej eliminácii rizika prejavu liekovej interakcie.

Použitá literatúra dostupná na vyžiadanie v redakcii.

TEXT: PharmDr. Peter Stanko, Univerzitná lekáreň FaF UK Bratislava

FOTO: autor a archív redakcie

Multifokálne KONTAKTNÉ ŠOŠOVKY

Napriek tomu, že si to nikto z nás nechce pripustiť, starneme všetci. V tomto je svet spravodlivý ku všetkým. Náš súčasný život je stále náročnejší a svojim aktivitám musíme prispôbiť tiež svoje životné rytmy, navyše tiež viac zaťažujeme náš zrak.

Toto hľadisko je preto dôležitým kritériom najmä pre klientov v presbyopickom veku, ktorí vyhľadávajú očných špecialistov čoraz častejšie a očakávajú istú pomoc pri problémoch so zrakom pri videní na rôzne vzdialenosti. Môže ním byť nielen nekorigovaná malá refrakčná chyba, ale práve možný nástup presbyopických ťažkostí. Presbyopia je fyziologický úbytok akomodácie, keď sa očná šošovka stáva menej pružnou a človek nedokáže presne zaostriť predmety alebo čítaný text v blízkej vzdialenosti (do 33 cm). Toto vzniká okolo 40. roku života. K typickým príkladom patrí ťažkosť na ťaženie paží a napríklad dávanie si novín ďalej od seba. Prvým krokom je predpis okuliarov na čítanie, prípadne informovanie klienta o multifokálnych kontaktných šošovkách. Po preventívnom vyšetrení u oftalmológa možno klientom už ponúknuť ako korekčnú pomôcku práve spomínané multifokálne kontaktné šošovky.

DIZAJN MULTIFOKÁLNYCH ŠOŠOVIEK

Multifokálne alebo tiež progresívne kontaktné šošovky sú pre korekciu k dispozícii v rôznych prevedeniach. Ide predovšetkým o materiál, z ktorého sú tieto

špeciálne kontaktné šošovky vyrobené, ten často ovplyvní celkový priebeh ich aplikácie. Úlohu potom zohrávajú aj dizajny a konštrukčné vyhotovenie.

Častejšie si klienti vyberajú šošovky, ktorých dizajn je pre obe oči rovnaký. Teda stredová zóna pre pohľad nablízko postupne prechádza do zóny pre pohľad na strednú vzdialenosť – počítač, práca v kuchyni – a táto sa ďalej mení na širokú zónu pre pohľad do diaľky. Aj pri týchto šošovkách sa možno stretnúť s rôznymi konštrukciami, najmä s rôzne širokými zónami.

K najnovším typom na našom trhu patria multifokálne šošovky Ultra for presbyopia s nízkou a vysokou adíciou firmy Bausch+Lomb. Majú veľa vylepšení, najmä v optickej časti, novoprerobený 3-zónový dizajn a zaskomponované zmačadlo – PVP, ktoré zabezpečuje na povrchu oka dostatočnú hydrataciu a príjemný pocit s nasadenými šošovkami.

STAROSTLIVOSŤ O MULTIFOKÁLNE ŠOŠOVKY

Pre zdravé nosenie všetkých typov kontaktných šošoviek je dôležitá najmä správna starostlivosť o ne. Odporúčajú sa viacúčelové čistiace roztoky, ktoré zabezpečia dostatočnú dezinfekciu, opakovanú hydrataciu šošoviek, ich čistenie a uschovanie. Takýmto je napríklad roztok Biotrue firmy Bausch+Lomb, ktorý je vďaka svojim vlastnostiam a zložením podobný ľudským slzám. Možno tak predchádzať prípadným komplikáciám. Ak má klient problémy s precitlivosťou na niektoré zo zložiek viacúčelového roztoku, môže si vyskúšať peroxidový roztok EasySept.

Pribúda stále viac klientov, ktorí potrebujú používať tieto šošovky na korekciu presbyopie. Potrebujú lepšie vidieť do blízka, ako aj na pracovnú vzdialenosť bez toho, aby museli robiť kompromis pri pohľade do diaľky. Chcú nosiť kontaktné šošovky preto, aby necítili rozdiely pri pozeraní na rôzne vzdialenosti.

TEXT: doc. Mgr. Pavel Beneš, PhD.

KOO LF MU a Očná optika Rubín, Brno

FOTO: archív redakcie v spolupráci s VALEANT SLOVAKIA

Nastáva jedno z najkrajších ročných období – jeseň a s ňou aj babie leto. Využite to a vyberte sa spoznávať svet. Príroda i mestá hrajú farbami, teploty sú príjemné a vám nič nebráni prechádzať sa uličkami Paríža, Ríma či exotického Marakéšu. Odmenou vám budú neopakovateľné zážitky.

Jeseň je ako stvorená na CITY BREAK

PARÍŽ – ROMANTIKA V JESENNÝCH FARBÁCH ►

4-dňový letecký zájazd

Počas 4-dňového poznávania navštívite to najznámejšie, čo najromantickejšie mesto na svete ponúka. Eiffelova veža, návšteva Kráľovského zámku a záhrad Versailles, Víťazný oblúk, Elyzejské polia (Champs Elysées), Námestie svornosti (Place de la Concorde) a najznámejšie parížske pamätihodnosti – kaplnka Sainte Chapelle, Conciergerie a Notre Dame, Louvre so slávnym obrazom Mona Lisa. Vyjdete si aj na Montmartre, kde sa vám naskytne krásny výhľad spred baziliky Sacré Coeur na celé mesto. Francúzi sú svetoznámi gurmáni, a preto sa vyberte poznávať aj do bistra či reštaurácie.

VALENCIA – KRÁSKA NA PYRENEJSKOM POLOSTROVE

4-dňový letecký zájazd

Valencia je mestom so starobylým historickým centrom a množstvom parkov, ale aj s krásnymi plážami a futuristickou architektúrou. Zároveň je domovom umenia a vedy, ktorého súčasťou je Oceánografické múzeum s akváriom, Múzeum umenia či planetárium pripomínajúce chrbát pásavca. Určite nezabudnite ochutnať aj miestne špeciality – paellu, gazpacho, prípadne známy nápoj sangria.

BORDEAUX – VINOBRANIE NA FRANCÚZSKY SPÔSOB ►

4-dňový letecký zájazd

Keďže Francúzsko je najväčším svetovým producentom vína, tento pohodový a gastronomický zájazd je určený pre gurmánov. Oko návštevníka poteší aj krásna architektúra: Katedrála Saint André de Bordeaux, Musée d'Aquitaine, námestie Place de la Bourse. V rámci modernej architektúry navštívite veľkolepé La Cité du Vin (múzeum vína), kde môžete aj degustovať. Absolvujete nádhernú vyhlídkovú plavbu s degustáciou na rieke Garonne alebo môžete využiť príležitosť navečerať sa v reštaurácii Le Gabriel ocenennej michelinskou hviezdou.

RÍM – VEČNÉ MESTO ►

4-dňový letecký zájazd

Ťažko povedať, čo vám v Ríme najviac vyrazí dych – či okázalosť Vatikánu, nadčasovosť Rímskeho fóra, rýchlosť áut v úzkych uličkách, alebo prechod cez veľkú križovatku. Správajte sa ako miestni a ponorte zmysly do pôžitkov, ktoré mesto ponúka: od veľkého vzrušenia z všadeprítomnej histórie až po malé, ale silné opojenie z miestnej gastronómie. Pizza i cestoviny tu chutia naozaj inak.

MARAKÉŠ – FARBY A VÔNE ORIENTU ►

4-dňový letecký zájazd

Navštívte jedno z najkrajších kráľovských miest v Maroku – Marakéš. Očarí vás staré mesto, úzke uličky, miestne trhy, orientálna atmosféra, staré paláce a množstvo pamiatok. Opakom rušného Marakéša bude nádherné biele mesto Essaouira s tradičnými remeselnými dielňami a impozantnou pevnosťou.

IZRAEL – POSVÄTNÉ MIESTA ►

4-dňový letecký zájazd

Na pár dní sa preniesiete do Svätej zeme. Navštívite najposvätnéjšie miesta krajiny, prejdete sa cestou, po ktorej si Ježiš niesol svoj kríž, vychutnáte si atmosféru v Getsemanskej záhrade a prostredníctvom vynikajúcich sprievodcov sa dozviete podrobnosti z bohatej histórie.

Ako vyzerá city break s CK SATUR?

- krátky pobyt počas víkendu, no ideálne na 4 dni, v niektorej z metropol sveta,
- v programe je prehliadka tých najznámejších miest, fotospotov a „must see“ daného mesta,
- samozrejmosťou je odborný výklad slovenského sprievodcu,
- vo väčšine miest je možnosť aj individuálneho spoznávania mesta, preto aj vstupy na atrakcie nie sú v cene, aby ste si mohli program prispôbiť,
- v cene sú zväčša raňajky, kvôli vychutnaniu miestnej gastronómie podľa vlastných preferencií.

MED-ART

TEXT: Ing. Denisa Hajóssyová, CK SATUR

FOTO: archív CK SATUR, archív redakcie

Na cestách: MOSKVA – PETROHRAD

Rusko je nevšednou krajinou mnohých tvárí, ktorá láka nejedného turistu objaviť taje pompéznych miest. Moskva a Petrohrad rezonujú v ušiach potenciálnych návštevníkov a keď sa k nim pridá štipka zvedavosti, turista má našliapnuté práve do tohto historického kúta vo východnej Európe. Nás rovnako zaujala myšlienka zúčastniť sa poznávacieho zájazdu a zavítať do ruských hrdinských miest.

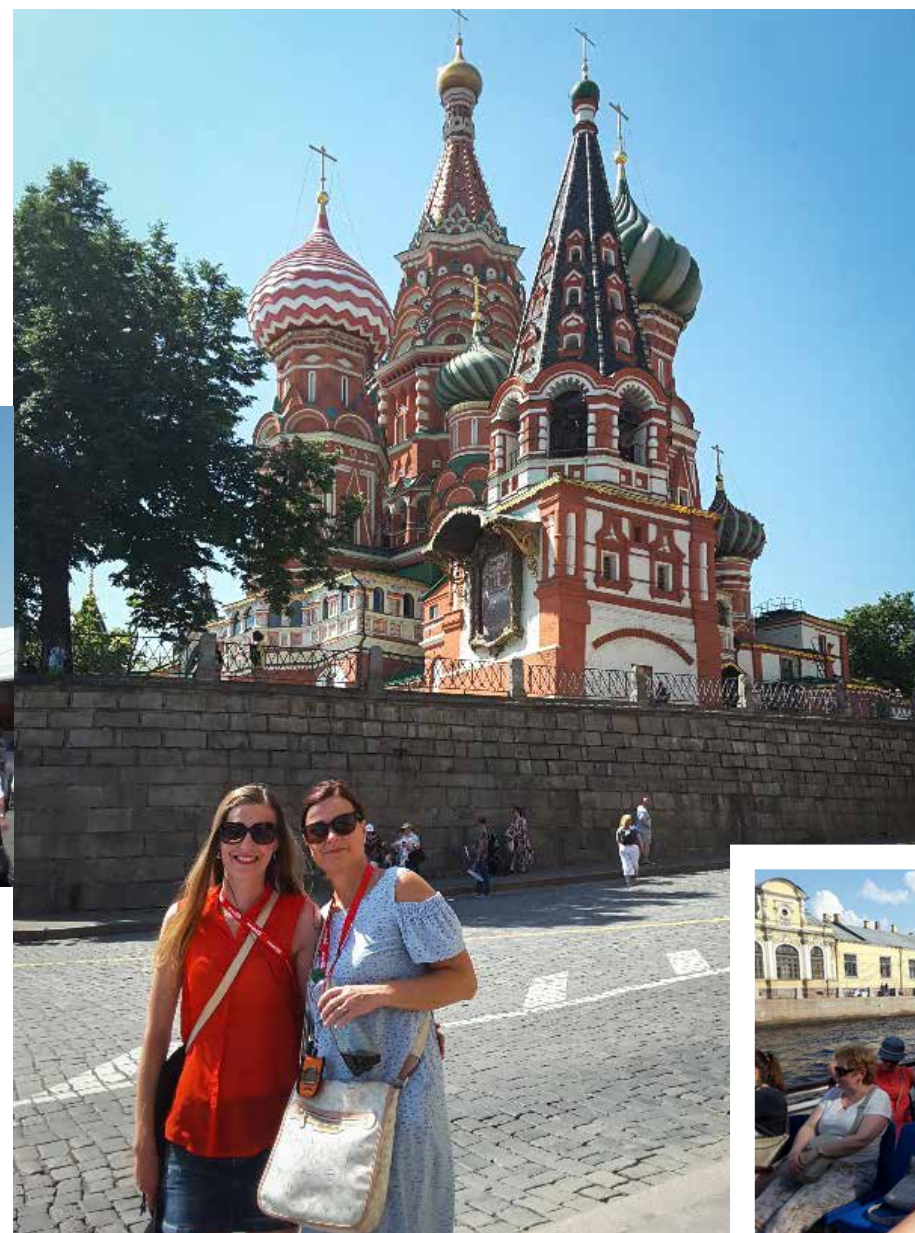

Naša „poznávačka“ začala prvý júnový týždeň príchodom na letisko Šeremetevo v Moskve v hromadnej počte 40 účastníkov vo veku od 12 do 75 rokov. Od našej sprievodkyne sme dostali príkaz nestrátiť pas s vízum a hlavne „bumašku“ – doklad vypísaný po príchode na letisko, pretože to by v Rusku predstavovalo veľký problém. Prvá obhliadka mesta z pohľadu autobusu smerovala na Červené námestie. Na vlastné oči sme mohli vidieť Chrám Vasila Blaženého, Mauzóleum V. I. Lenina, Kremľ a Chrám Krista Spasiteľa – nádherné preslávené miesta ruskej kultúry. Ubytovali sme sa v blízkosti starobylého Arpadu, kde sme si vo večerných hodinách mohli vychutnať kaviarničky a malé obchody so suvenírmi.

SKVOSTY MOSKVY

Druhý deň sme začali návštevami jednotlivých skvostov Moskvy. Prechádzali sme cez park smerom k Červenému námestiu, kde sme nemohli obísť Mauzóleum V. I. Lenina.

Čo by to bolo za poznávanie Moskvy, keby sme nevideli Lenina? Cesta za slávnym marxistickým revolucionárom bola vskutku náročná – na každom kroku boli kontroly a skenovania, ale nakoniec sa nám ho podarilo „zočítať“. Nasledovali prehliadky chrámov – Chrám Vasila Blaženého s cibulovitými kupolami odetými v zlate,

a Chrám Nanebovzatia Panny Márie so slávnymi freskami. Zaujímavosťou bola aj prehliadka najväčšieho zvonu na svete, ktorý však nikdy nebil, a prehliadka dela Car-puška, ktoré nikdy nevystrelilo. Vo večerných hodinách sme navštívili niečo famózne, a to VDNCh – obrovský skanzen socialistickej architektúry s krásnymi fontánami, chodníkmi a kaviarničkami.

Na tretí poznávací deň sme mali naplánovanú návštevu Kremľa – sídla ruského prezidenta a parlamentu, ktoré je zapísané aj v zozname UNESCO, a pokochali sme sa obrazmi v Treťjakovskej galérii. Vo večerných hodinách sme sa presunuli na vlakovú stanicu a nočným Stalinovým ležadlovým vlakom Krasnaya Strela sme sa premiestnili do Petrohradu – mesto nazývané aj Benátky severu, ktoré sa rozprestiera na 40 ostrovoch.

PETROHRAD – BENÁTKY SEVERU

Ani tu sme od rána nezaháľali a začali sme s obhliadkou „mesta na vode“. Navštívili sme Petropavlovskú pevnosť s katedrálou, ktorá v minulosti slúžila ako väznica pre vysoko postavené osoby a politických väzňov, a pozreli sme si Ermitáž so Zimným palácom na brehoch rieky Nevy. Spestrením dňa bolo fotenie pri križníku Auróra, ktorý vraj nikdy nevystrelil, a do

histórie vstúpil ako symbol Veľkej októbrovej revolúcie. Piaty deň sme sa vybrali do ohromujúcich cárskeho sídla pri Petrohrade. Palác Petrodvorca je obkolesený parkom so 170 fontánami, ktoré sú azda krajšie ako francúzsky Versailles. Imperátor Peter Veľký využíval často lodnú prepravu z Petrohradu do tohto svojho letného sídla kvôli výbornej polohe. Po presune do mestečka Puškin Carskoje selo sme si prezreli Katarínsky palác s prekrásnou jantárovou komnatou. A čo sme si nemohli nechať ujsť? No predsa Petropavlovsky prospekt – biele noci spojené s nočnými dvíhaniami petrohradských mostov.

Posledný deň sa niesol v znamení individuálneho voľna a následne odchodom na letisko. Z Moskvy a Petrohradu si odnášame neopakovateľné zážitky, pričom každý svojou troškou prispel k prežitiu týchto nádherných spoločných chvíľ.

TEXT: Renáta Lazoríková, Silvia Babinčáková, Mgr., MED-ART
FOTO: archív redakcie

”

HLÁŠKA ZÁJAZDU: „ŠE MI ZDA, ŽE TU V MOSKVE LEPŠÍ JAK VO VRANOVE...“

toto je len začiatok

Róbert Duriš
výkonný riaditeľ – Vaša Lekárna

Značka TOTO je veľký krok a dôležitý míľnik vo Vašej Lekárni. Vlastnú značku vnímame ako jeden zo základných kameňov modernej siete lekární. Vybrali sme kvalitných a overených dodávateľov, aby sme zabezpečili, že TOTO výživové doplnky skutočne pomáhajú pacientom.

● **Názov značky TOTO je veľmi špecifický. Môžete nám povedať, ako to vzniklo?**

Ako to v živote často býva, je za tým kus náhody podfarbený veľkou snahou. Vedeli sme, že chceme názov, ktorý bude hravý, modifikovateľný a ľahko zapamätateľný. A tak vzniklo TOTO. TOTO nebola jednoduchá práca, ale na jej konci máme názov, ktorý nám rozviazal ruky a poskytuje veľkú hravosť v marketingu.

● **Aké sú reakcie lekárníkov? Predsa len je to niečo netradičné, iné ako doteraz etablované produkty na slovenskom trhu.**

Na moje prekvapenie sú všetky reakcie veľmi pozitívne. Mám rád konštruktívnu kritiku, lebo chvála vás ďaleko neposunie, ale zatiaľ sme bez kritiky (úsmev). Budúcnosť určite prinesie aj kroky, ktoré nebudú dokonalé, ale našim cieľom je robiť značku, ktorú budú mať ľudia radi. Za týmto cieľom vytrvalo kráča.

● **Prečo ste zvolili jednoduchý dizajn. Má to vplyv na pacienta?**

Vy máte radi zložité veci? Ja veľmi nie. Nevie, prečo sa práve v našom segmente obaly často komplikujú. Jeden môj kolega hovorí, že firmy robia z obalu často svoj mini billboard. My na to ideme inak, krabička je krabička a je na nej len to podstatné. Reklamu si budeme robiť mimo tohto nosiča.

● **Kto je cieľová skupina produktov?**

Všetci, čo chcú byť vo forme. Všetci, ktorým slovo prevencia niečo hovorí. Všetci, ktorí chcú žiť plnohodnotný a vitálny život. TOTO pomáha všetkým, ktorým ich vlastné zdravie nie je ľahostajné.

● **Aké výživové doplnky máte aktuálne v portfóliu?**

Produkty, s ktorými sme vstúpili na trh, sú: Magnézium B6, Magnézium + Vitamín C šumák, B-Komplex Forte, Vitamín C 1000 mg šumák, Vitamín C 250 mg a Vitamín C + Zinok. Ale TOTO je len začiatok. Už čoskoro rozšírime portfólio o ďalšie produkty.

● **Aká je plánovaná komunikácia značky?**

Tento rok je našou snahou komunikovať o značke hlavne s lekárnikmi, aby ju sami dobre spoznali. Samozrejme, o TOTO sa dozvie aj pacient. V lekárnach budeme mať floor media, lišty a nálepky. TOTO má podporu aj v našom Vaša Lekárne letáku, na plagátoch, sociálnych sieťach a televíznej reklame. V roku 2020 toho bude ešte viac.

Radi nás môžete mať tu:

www.totopharma.sk
www.instagram.com/totopharma

Ked' som
vyšťavená,
toto mi
dodá šťavu.

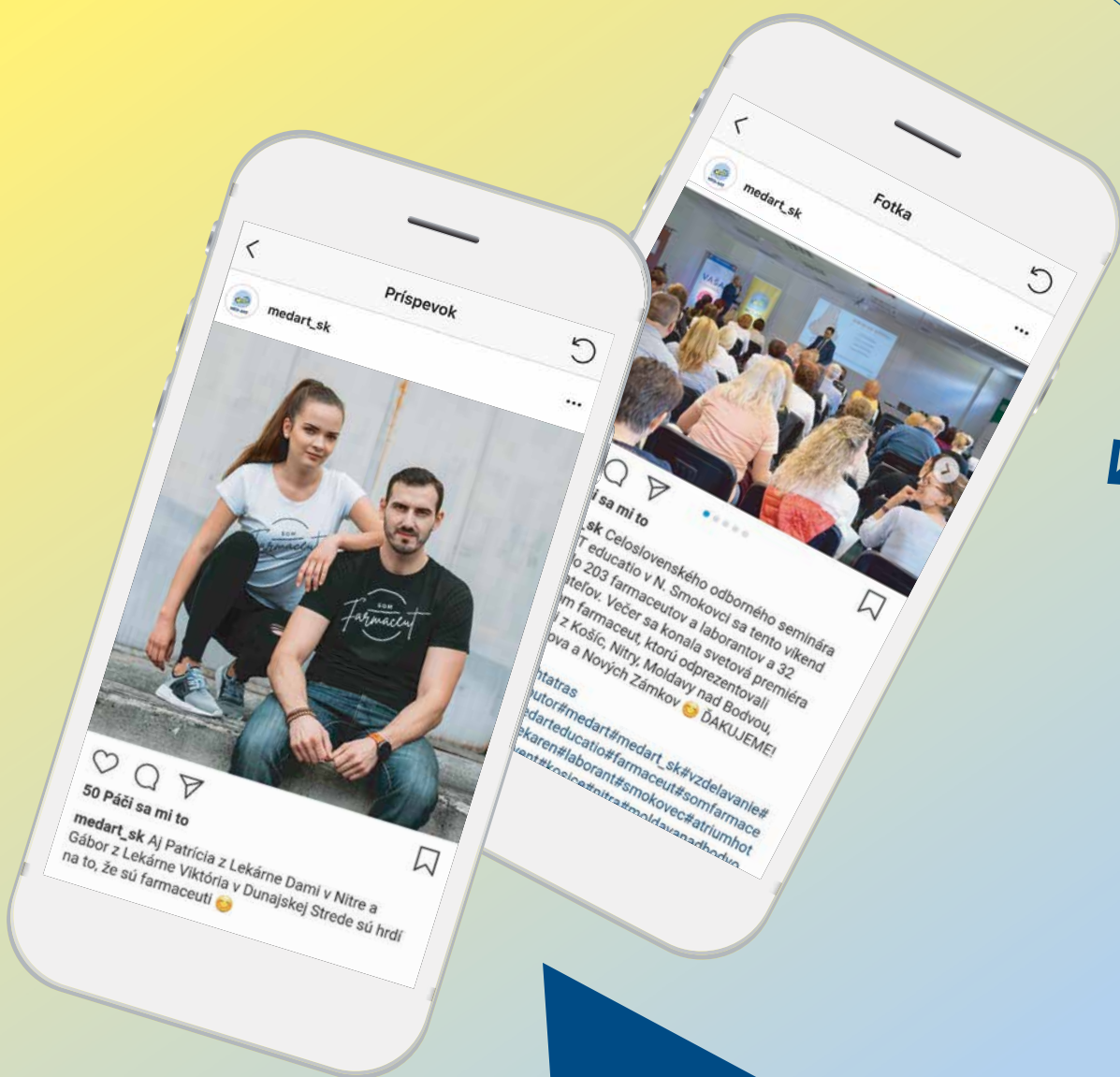
uspí napätie a vzbudí relax
odbúra stres a vybuduje klud
ovláda nevládnosť a hodí do pohody
more pre zmorených, vykoná obnovu po výkone
neúnavne k únave, uvoľní svalové kŕče

*Sledujte nás
na našom Instagrame*

medart_sk

Dozviete sa všetko dôležité o dianí na trhu a o nás.

